

Az uniós kulturális együttműködés irányai az OMC szakértői csoportok munkája tükrében

A Nyitott Koordinációs Módszer (OMC) a kultúra területén

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

EU és Nemzetközi Szervezetek Főosztálya, 2016

Kreatív
Európa
Iroda

A kiadvány készítésében részt vettek:

Tóth Veronika
Zalaföldi Alexandra
Pálóczi-Horváth Viktória

Mondik Gábor
Pinizsi Gábor

Ezúton is köszönetet mondunk azoknak a kollégáknak,
akik az összefoglalók lektorálásában részt vettek:

Bethlenfalvy Ádám
Csiszérné Komlovszki Júlia
dr. Galambos Henriett
Laki Balázs
dr. Lázár Imre
Perényiné Losonczi Júlia
Pribay Borbála
Rónai Iván
Tóth Veronika

Tartalom

Bevezetés | 5

A kulturális tudatosság és kifejezőképesség kézikönyve (2015) | 7

Jelentés a bevált gyakorlatokról: út a hatékonyabb pénzügyi ökoszisztémák felé:
a finanszírozási forrásokhoz jutást megkönnyítő innovatív eszközök a kulturális
és kreatív iparok (KKI) szolgálatában (2015) | 11

Szakpolitikai kézikönyv a művészeti alkotóházakról (2014) | 15

Szakpolitikai kézikönyv a kreatív partnerségek előmozdításáról (2014) | 19

Jelentés a bevált gyakorlatokról – a kulturális és kreatív ágazatok exportjára
vonatkozó stratégiák és a nemzetköziesítés támogatása (2014) | 22

Jelentés a művészeti és kulturális intézmények szerepéről a kulturális sokszínűség
és interkulturális párbeszéd előmozdításában (2014) | 26

„Egység a sokszínűségben” – Kultúra az EU külkapcsolataiban – Az EU és Kína kultu-
rális kapcsolatainak stratégiája (2012) | 30

Jelentés a művészetek és kulturális intézmények politikáiról és bevált gyakorlatairól
a kultúrához való könnyebb hozzáférés és a kultúrában történő szélesebb körű rész-
vétel elősegítése érdekében (2012) | 35

Jelentés és eszköztár a kulturális javak uniós tagállamok között történő kölcsönzésé-
vel kapcsolatos költségek csökkentése a gyakorlatban (2012) | 39

Jelentés a művészek mobilitását támogató programokról: öt alapelv (2012) | 43

Szakpolitikai kézikönyv az unió támogatási programjainak – többek között a strukturális alapok – stratégiai alkalmazásáról, hogy ezáltal serkentsék a kultúrának a helyi, regionális és nemzeti fejlődésre gyakorolt hatását, valamint a tág értelemben vett gazdaságra gyakorolt átgyűrűző hatását (2012) | 47

Jelentés és ajánlások a kulturális ügyek bizottsága számára a művészek és más kulturális területen tevékenykedő szakemberek mobilitását elősegítő feltételek javításáról (2010) | 52

Múzeumi szakemberek mobilitása és tapasztalatcsere (2010) | 57

Az oktatás és a kultúra közötti szinergiák erősítése, különösen a művészeti oktatás terén (2010) | 60

Bevezetés

Jelen kiadvány célja az Európai Unióban alkalmazott Nyitott Koordinációs Módszer (Open Method of Coordination – OMC) keretén belül, a kulturális területen működő szakértői munkacsoportok bemutatása. Annak érdekében, hogy áttekintsük a munkacsoportok munkáját, egy kiadványba gyűjtöttük az OMC munkacsoportok jelentéseinek összefoglalóját. Bízunk benne, hogy a kiadvány olvasói érdeklődéssel fogadják, hasznosítják, ill. átültetik majd munkájukba a tevékenységükhöz kapcsolódó szakértői csoportok eredményeit.

A Kreatív Európa Iroda honlapján megtalálható az összes, a kulturális területhez köthető OMC munkacsoport jelentése, valamint azok összefoglalói: <http://kultura.kreativeeuropa.hu/OMC>

A **Nyitott Koordinációs Módszer** egyre fontosabbá válik az Európai Unióban. Alapja a tagállamok önkéntes összefogása a nemzeti szakpolitikák közös irányba terelése, és ez által bizonyos közös uniós célok megvalósítása érdekében.

A Nyitott Koordinációs Módszert a foglalkoztatáspolitikai részeként hozta létre a luxemburgi folyamat¹, majd később a lisszaboni stratégia (2000) eszközeként intézményesült. A **kulturális szektorban** működését az Európai Kulturális Menetrend (European Agenda for Culture²) vezette be. A munka a **kulturális sokszínűség és párbeszéd, a hozzáférhető és befogadó kultúra, a kulturális és kreatív iparágak, a szakértelem és mobilitás, valamint a kulturális örökség területein** zajlik. A módszer keretein belül a nemzeti hatóságok nevezik ki a kulturális szektor legfontosabb prioritásaival foglalkozó munkacsoportok tagjait.

A tagállamok együttműködését ezen a platformon soft-law (jogi szempontból nem kötelező erejű) intézkedések foglalják keretbe – iránymutatások megállapítása, indikátorok és az összehasonlíthatóságot lehetővé tevő benchmarkok lefektetése. Az OMC együttműködés további célja a legjobb gyakorlatok feltérképezése és megosztása, valamint a tagállami nemzeti szakpolitikák közelítése közös európai uniós célok elérése érdekében.

Mivel az OMC olyan szakpolitikai területeken működik, amelyek felett a tagállamok megőrzik irányítási jogukat és az Unió nem vagy nagyon kevés törvényhozói jogosítvánnyal rendelkezik, az OMC sikerességének kulcsa a tagállamok egymást ösztönző és fejlődést elősegítő szerepében rejlik. A Tanács csupán felügyeli a folyamatot.

1 Az uniós Foglalkoztatáspolitikai megvalósítása. A luxemburgi csúcson arról döntöttek, hogy az EU-nak a korábbinál nagyobb beleszólása lesz a foglalkoztatáspolitikába, mégpedig döntően azok koordinálása révén, s kidolgozzák az egész Unióra vonatkozó foglalkoztatási irányelveket.

2 Az Európai Unió Tanácsa 2007-es új európai kulturális menetrendje, melynek célja, hogy választ adjon a globalizáció jelentette kihívásokra. A menetrend arra törekszik, hogy intenzívebbé tegye az EU-n belüli kulturális együttműködést. A menetrendet 2007. november 16-án a 2007/C 287/01 számú tanácsi állásfoglalással hirdették ki.

A Nyitott Koordinációs Módszer munkafolyamatának fázisai a következők:

1. A Tanács megállapodik bizonyos (általában nagyon átfogó) rövid, közép vagy hosszú távú szakpolitikai célokról, figyelembe véve a tagállamok eltérő igényeit; a prioritásokat a Tanács Kulturális Munkaterve felsorolja.
2. A munkaterv tartalmazza, hogy az Európai Unió mely módszerekkel járul hozzá a prioritások mentén a kitűzött célok megvalósításához – az egyik eszköz erre egy-egy OMC munkacsoport indítása.
3. Az OMC munka folyamán a munkacsoportok különböző szintű ajánlásokat fogalmaznak meg, megosztják tagállami jó gyakorlataikat, valamint indokolt esetben benchmarkokat és indikátorokat állapítanak meg a legjobb gyakorlatok megvalósulásának nyomon követése érdekében. Az együttműködés ily módon egy közös tanulási folyamatot ösztönöz.
4. A megfogalmazott irányelveket az országok fejlettségi szintjüknek megfelelően átültetik a nemzeti és regionális szakpolitikáikba.

Az OMC sikerességét meghatározza a tagállami szakpolitikák átültetéséhez kapcsolódó információ gyors és széleskörű terjedése, illetve más szereplők – pl. civil szervezetek – bevonásának fontossága.

Bővebben az OMC-ről:

http://eur-lex.europa.eu/summary/glossary/open_method_coordination.html

<http://www.europarl.europa.eu/EPRS/EPRS-AaG-542142-Open-Method-of-Coordination-FINAL.pdf>

A kulturális tudatosság és kifejezőkészség kézikönyve

Az európai uniós tagállamok szakértőiből álló Nyitott Koordinációs Módszer (OMC) munkacsoport a „kulturális tudatosság és kifejezőkészség” kulcskompetencia fejlesztéséről

1. Bevezetés

Az emberek folyamatosan keresik az értelmét mindannak, amit éreznek, látnak, hallanak vagy tapasztalnak. Ezt a szimbolikus jelentőségű folyamatot kulturális tudatosságunk és önkifejezési képességünk irányítja.

A kulturális tudatosság és kifejezőkészség az Európai Unió által 2006-ban meghatározott kulcskompetenciák sorában a nyolcadik¹. Az egész életen át tartó tanulásnak ezeket a kulcskompetenciáit a tudás, a készségek és az attitűdök kombinációja alkotja, amelyre különösen nagy szükség van az önmegvalósításhoz és egyéni fejlődéshez, a társadalmi beilleszkedéshez, az aktív polgári szerepvállaláshoz és a foglalkoztathatósághoz. Az Európai Bizottság az uniós tagországokkal együttműködve dolgozik a „kulcskompetenciák” – a tudás, készségek és attitűdök megerősítésén, hogy segítsen a tanulóknak az önmegvalósításban, majd életük későbbi szakaszában a munkavállalásban és a társadalmi részvételben. Ezek a kulcskompetenciák magukban foglalják az olyan „hagyományos” készségeket, mint az anyanyelvi és idegen nyelvi kommunikáció, a digitális ismeretek, az olvasottság és az alapvető matematikai és tudományos ismeretek, valamint az olyan horizontális készségek, mint a „tanulás elsajátítása”, a szociális és állampolgári felelősségvállalás, a kezdeményező-készség, a vállalkozó szellem, végezetül a **kulturális tudatosság és kifejezőkészség**.

Az elképzelés a kulcskompetenciák előmozdítása az alábbiak révén:

- színvonalas tanulás minden diák számára, megfelelő tanterv alapján;
- a korai iskolaelhagyás csökkentése;
- a kora gyermekkori oktatás javítása;
- a tanárok, intézményvezetők és a tanárképzésben résztvevő kollégák számára nyújtott támogatás javítása.

A kulturális tudatosság és kifejezőkészség transzverzális kompetencia, és az EU valamennyi tagállama kifejlesztett különböző eszközöket annak érdekében, hogy elősegítse ennek a kompetenciának az elsajátítását. A formális oktatásban (pl. iskolákban) ez közvetlen módon történik, a nem formális ágazatban (pl. kulturális intézményekben) közvetettebb módon, míg az informális tanulás (pl. a családokon és a társak csoportjain belül) szinte kizárólag követett. A kifejezetten a kulturális tudatossággal és kifejezőkészséggel foglalkozó főbb eszközök a művészeti oktatás és a kulturális oktatás; mindkettő elengedhetetlen az egész életen át tartó tanuláshoz, valamint a személyiség és az állampolgári tudatosság teljes kifejlődéséhez.

A művészeti és kulturális oktatásról folyó nyilvános viták során különböző érveléseket alkalmaznak. Egyesek a gazdag esztétikai hagyományt követik, ahol a legnagyobb hangsúly a művészettörténeten és a művészi készségeken van. Az elmúlt évtizedekben tanúi lehettünk a gazdasági gondolkodásmód előretörésének, ami a kreativitás és az innováció fontosságára helyezi a hangsúlyt. Emellett volt, van és mindig is lesz egy társadalmi érvrendszer, amelyben a művészeti és kulturális oktatás a társadalmi kohézió és azonosság előmozdítójaként jelenik meg.

¹ Az Európai Parlament és a Tanács ajánlása (2006. december 18.) az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciákról <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32006H0962>

A kulturális tudatosság és kifejezőképesség európai uniós definíciója valamennyi fenti dimenziót érinti. A fenti nézőpontok mind normatív álláspontot képviselnek, ami nem okoz gondot mindaddig, amíg ennek tudatában vagyunk. Az álláspont, amit ez a jelentés képvisel, a humanista, demokratikus gondolkodásmód hagyományában gyökerezik. A demokrácia és a véleménynyilvánítás szabadságának vitathatatlan alapelvei garantálják azt a termékeny talajt, amelyen emberi képességeink tökéletesen kifejlődhetnek és gyarapodhatnak. A mai világban – amikor képek tömegének, állandó és gyors változásnak, valamint az önrendelkezés és önazonosság iránti határozott igénynek vagyunk kitéve – a kulturális tudatosságot és kifejezőképességet teljes joggal nevezzük kulcskompetenciának. Nehéz túlbecsülni ennek a kompetenciának a jelentőségét egy olyan időszakban, amikor Európában ilyen hatalmas nyomás nehezedik a nyitottságra, az optimizmusra és a toleranciára.

2. A jelentés körülményei

Ez a jelentés egy, az Európai Unió tagállamait képviselő 25 szakértőből álló csoport munkájának az eredménye. A munkacsoportot 2014 márciusában állították fel a Tanács 2011-2014. évre szóló kulturális munkaterve² keretében, amelynek feladata az Európai Kulturális Menetrend végrehajtása.

A csoport munkáját segítette a hasznos transzverzális megközelítés, mivel a csoportban mind az oktatási, mind a kulturális ágazatok képviselői megjelentek (minisztériumi osztályok, országos szakértői központok, tanácsadó testületek és gyakorlati szakemberek a kultúra/oktatás területéről).

A kézikönyv célja, hogy a politikai döntéshozóknak inspiráló gyakorlatokat és célzott ajánlásokat kínáljon a kulturális tudatossággal és kifejezőképességgel kapcsolatban.

3. Kulturális tudatosság és kifejezőképesség – fogalom meghatározás

A kulturális tudatosság és kifejezőképesség úgy határozható meg, mint „annak elismerése, hogy az elképzelések, élmények és érzések különböző művészeti ágakon, így a zenén, az előadó-művészetben, az irodalmon és a képzőművészetben keresztül kreatív kifejezése fontos szerepet tölt be.”

A kulturális tudás magában foglalja a helyi, nemzeti és az európai kulturális örökség, valamint ezek világban elfoglalt helyének a megértését. Ebbe beletartozik a fő kulturális művek alapvető ismerete, ideértve a népszerű kortárs kultúrát. A szolidaritással és tisztelettel kapcsolatos európai eszmények támogatásához elengedhetetlenül fontos megérteni Európa és a világ más régiói kulturális és nyelvi sokféleségét, az ennek megőrzésére irányuló igényt, és az esztétikai tényezők jelentőségét a mindennapokban.

A készségek egyaránt kapcsolódnak a tisztelethez és a kifejezéshez. Magukban foglalják továbbá annak a képességét, hogy az egyén össze tudja kapcsolni saját kreatív és kifejező nézőpontját mások véleményével, valamint hogy fel tudja ismerni azokat a társadalmi és gazdasági lehetőségeket, amelyeket kulturális jellegű cselekvésben tud megvalósítani. A jelenlegi helyzetben, amikor a folyamatosan változó társadalmakban kiemelt figyelmet kap a növekedés és a munkahelyteremtés, nélkülözhetetlen a kulturális kifejeződés hatása a kreatív képességek fejlesztésében, ami a különböző szakmai összefüggésekbe is átvihető.

4. A tagállamok jó gyakorlatai

A 8. kulcskompetencia³, azaz a kulturális tudatosság és kifejezőképesség európai alkalmazásának megvizsgálásához 43 konkrét gyakorlat került meghatározásra, amelyek jól megvilágítják, hogyan lehet a 8. kulcskompetenciát közvetlen és közvetett módon elősegíteni. Ezek egy része úja művészeti és a kulturális oktatás terén, míg mások már évek óta ismert megalapozott gyakorlatok illetve szervezetek.

Tanulhatunk a megfigyelhető sokféle megközelítésből, így született a hét „tanulság”. A feladat során a jelent megvizsgálva szemléljük a jövőt. A kézikönyvben ismertetett tanulságok megmutatják, hogy a tagállamok

² <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=URISERV%3Acu0007>

³ A projektről részletes információkat talál a kézikönyv mellékletében.

mok hogyan illesztik be a 8. kulcskompetenciát az élethosszig tartó tanulásról szóló jelenlegi szakpolitikákba, ugyanakkor annak az elemzése, hogy mit tekintünk jó gyakorlatnak, segít javaslatokat megfogalmazni a művészeti és kulturális oktatás területének jövőbeni fejlesztésére vonatkozóan.

TANULSÁGOK

1. A szakpolitikák és projektek kidolgozása során vegyük figyelembe a kulturális tudatosság és kifejezőképesség sikeres fejlesztésének az előfeltételeit.
2. Tekintsük át újra a tanárok és a tantervek döntő szerepét.
3. A kulturális tudatosság és kifejezőképesség egy bölcsőtől a sírig elkísérő kulcskompetencia.
4. Gondoljuk át a kulturális tudatosság különböző rétegeit.
5. A kultúra sokrétű, a kulturális tudatosság és kifejezőképesség pedig sokféleképpen tanítható.
6. A kulturális tudatosság és kifejezőképesség az oktatásban részt vevő számos különböző kulcsszereplő közös felelőssége.
7. Ideje stratégiai módon gondolkodni a kulturális tudatosságról és kifejezőképességről.

4. Következtetések és ajánlások

A kulturális tudatosság és kifejezőképesség gyakorlati megvalósítása számos különböző területen és szakpolitikai szinten von maga után következményeket, a tanároknak a diákok tehetségét ösztönző osztálytermi munkájától kezdve az olyan UNESCO-s kezdeményezésekig, amelyek elősegítik a művészeti oktatásról folyó nemzetek feletti párbeszédet.

A kulturális tudatossággal és kifejezőképességgel természetesen a kulturális és oktatási politikák keretében is foglalkozni kell, először is azonban egy stratégiaibb és integráltabb megközelítés kidolgozása szükséges.

Ajánlások a kultúráért és oktatásért felelős hatóságok számára nemzeti és európai szinten

A POLITIKÁK INTEGRÁLT KIDOLGOZÁSÁHOZ

1. A jobb hozzáférés és a fenntarthatóság érdekében össze kell kapcsolni a különböző szakpolitikai területeket/ágazatokat a tagállamokon belül, több ágazatot érintő infrastruktúra támogatásával.
2. A projektek és kutatási eredmények cseréjén keresztül javítani kell a politikai döntéshozatal tudásalapját a kulturális tudatosság és kifejezőképesség területén.
3. A kiváló minőséget biztosító megfelelő monitoring módszerek kifejlesztésével támogatni kell a szakpolitikák kidolgozását a kulturális tudatosság és kifejezőképesség területén.

A KULTURÁLIS POLITIKA SZÁMÁRA

4. A kulturális tapasztalatokat minél hozzáférhetőbbé kell tenni valamennyi állampolgár számára.
5. Minden állampolgárt ösztönözni kell a kulturális részvételre, kiemelt figyelmet fordítva már egészen fiatal kortól kezdve a gyerekekre, valamint a hátrányos társadalmi-gazdasági háttérű polgárokra.

6. Tudatosítani kell a kulturális intézmények és termékek jelentőségét, hangsúlyozva összefüggésüket a társadalmi kihívásokkal.

7. Különös figyelmet kell fordítani a kulturális tudatosság és kifejezőkészség élethosszig tartó, nemzedékek közötti és kultúrák közötti elsajátítására a társadalmi kohézió ösztönzése érdekében.

AZ OKTATÁSPOLITIKA SZÁMÁRA

8. A kulturális tudatosságot és kifejezőkészséget magas színvonalon, megfelelő értékelés és monitorozás mellett integrálni kell a többségi alapfokú és középfokú oktatásba.

9. Fejlesztteni kell a tanári alapképzést és a folyamatos szakmai továbbképzést (CPD) minden pedagógus (tanárok, intézményvezetők, a kora gyermekkori nevelésben és gondozásban (ECEC) valamint a szakmai oktatásban és továbbképzésben (VET) dolgozó szakemberek, felsőoktatási (HE) előadók és kisegítő személyzet, valamint a kulturális oktatás szakemberei) számára azon készségek és ismeretek javítása érdekében, amelyek ahhoz szükségesek, hogy fejleszthessék a kulturális tudatosságot és kifejezőkészséget a tanulóknál és az intézményeikben.

10. Olyan programokat és eszközöket kell megtervezni, megvalósítani és értékelni, amelyek az iskolákkal való fenntartható együttműködés kialakítására ösztönzik a projekteket illetve az intézményeket. Megfontolandó a szakpolitika összekapcsolása a kulturális intézmények közfinanszírozásával.

11. Intézkedéseket kell tenni a művészeti oktatás színvonalának az emelésére és a kiváló minőség fenntartására, mind a formális, mind a nem formális tanulási környezetben.

Az OMC munkacsoport társelnökei:

Jan Jaap Knol (a Kulturális Részvétel Alap igazgatója, Hollandia)

Brecht Demeulenaere (Flamand Oktatási és Továbbképzési Minisztérium, Belgium)

További információk:

Európai Bizottság

Oktatásügyi és Kulturális Főigazgatóság

D Főigazgatóság – Kultúra és Kreativitás

D1 egység – Kulturális Diverzitás és Innováció

Email: EAC-UNITE-D1@ec.europa.eu

Jelentés a bevált gyakorlatokról

Út a hatékonyabb pénzügyi ökoszisztémák felé: a finanszírozási forrásokhoz jutást megkönnyítő innovatív eszközök a kulturális és kreatív iparok (KKI) szolgálatában

A kulturális és kreatív ágazatok tagállami szakértőinek
Nyitott Koordinációs Módszert alkalmazó (OMC) munkacsoportja

1. Bevezetés – a kulturális és kreatív iparágakat érintő kihívások a forrásokhoz jutást illetően

Egy, a kreativitásra és a szellemi javakra mind inkább támaszkodó gazdaságban a kulturális és kreatív iparok (KKI) a leggyorsabban fejlődő iparágak közé tartozik. Ugyanakkor a KKI legtöbb kis- és középvállalkozása (KKV-je) nehézségekkel küzd a forrásokhoz jutást illetően és éppen ez képezi a növekedésük legfőbb gátját. A KKI tevékenységeket folytató KKV-knak természetükből fakadóan (ideértve a tárgyi eszközök hiányát, a szellemi javaktól való függést, a folyamatos fedezethiányt és nagymértékben kiszámíthatatlan piaci igényeket) általában elutasítással kell szembenézniük. A finanszírozói kör pedig, a bankokat is beleértve, érezhetően továbbra is csak korlátozott hozzáértéssel viszonyul ezen tulajdonságokhoz. A finanszírozási eszközökről szóló töredezetten rendelkezésre álló információk, a pénzügyi ökoszisztémák terén megmutatkozó aszimmetrikus információk, az elérhető támogatási forrásokról való hiányos tájékoztatás és a szellemi tulajdon értékelése további kihívások elé állítják a KKI iparágat.

Ez a jelentés az említett kihívásokat veszi górcső alá, párhuzamba állítja azokat a KKI számára a tagállamokban lehívható innovatív támogatási panelekkel és ajánlásokat tesz a leginkább korlátozó tényezők felszámolására. 32 sikersztori bemutatásával illusztrálja, hogy az innovatív támogatások miként találkoznak a KKI vállalati igényekkel.

Meg kell jegyeznünk azonban, hogy a jelentés nem merít ki valamennyi, a KKI szektor által hozzáférhető forrásokra vonatkozó kérdést, miután a pénzügyi ökoszisztéma egy dinamikus, állandóan mozgásban lévő tényező. A szakértői csoport munkája hatékonyságának maximalizálása érdekében a Jelentés következtetéseit és az ajánlások végrehajtását a jelenlegi tanácsi Kulturális Munkaterv (2018) befejezése előtt felül kell vizsgálni.

2. A jelentés alapjául szolgáló párbeszéd/a jelentés összefüggései

A jelentést a KKI szektor forrásokhoz jutásával foglalkozó Nyitott Koordinációs Módszerű (OMC) szakértői csoport készítette, amely 2014. júliusában a Tanács 2011–2014-es Kulturális Munkatervének¹ keretében kezdte, majd a 2015–2018-as Munkaterv során hosszabbította meg működését („Kulturális és kreatív ágazatok: A kreatív gazdaság és innováció prioritási területe”)². A csoport a tagállamok kultúrával, vállalkozáspolitikával és pénzügyi finanszírozással foglalkozó szakértőiből áll.

A Nyitott Koordinációs Módszer a tagállamok közötti együttműködés önkéntes formája, melynek célja a szakpolitikai döntéshozatal és strukturált együttműködés javítása együttes tanulási tevékenységek és bevált gyakorlatok átadása révén. A módszert a 2007-es Európai Kulturális Menetrendben tett Európai Bizottsági ajánlásra adott válaszként a kultúra területére is kiterjesztették 2008-ban.

¹ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=URISERV:cu0007>

² http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2014.463.01.0004.01.ENG

Megbízatásának megfelelően a munkacsoport főként a KKI ágazatok számára elérhető pénzügyi ökoszisztéma leírásával foglalkozik, valamint ezek egyediségeinek mélyebb elemzésének és megértésének mélyítésével célja a forrásokhoz jutás javítása.

Jelen beszámoló a lehetőségek 100 példáját mutatja be, amely teret ad a tagállamok közötti együttes tanulási tevékenységeknek.

3. Kinek szól a jelentés?

A jelentés számos célcsoportot szólít meg. Elsősorban az európai, nemzeti és nemzeten belüli politikai döntéshozókhoz szól, de finanszírozói csoportokat, KKI területen működő vállalatokat és szakembereket, valamint a KKI-finanszírozásban résztvevő egyéb érdekeltet is megcélóz. A meglévő finanszírozási rendszerek értékelése és a megtett ajánlások által valamennyi részes fél betekintést nyer arra vonatkozólag, miként győzhetők le azok a nehézségek, amelyekkel a kreatív vállalkozások néznek szembe a finanszírozás biztosítása során, valamint lehetőséget ad a KKI ágazatban rejlő potenciál kreatív és teljeskörű növelésére.

4. Kiindulási pont: a pénzügyi ökoszisztémák meghatározása

Egy ökoszisztéma jellemzően az összekapcsolódó és egymással kölcsönhatásban lévő részek rendszere vagy hálózataként határozható meg. Egy KKI vállalat pénzügyi ökoszisztémája egyrészt belső elemekből, mint például a vállalkozás pénzügyi helyzete és pénzügyi eszközei, képzettségei, know-how, üzleti terv és javak vagy szolgáltatások; másrészt külső elemekből – úgy mint pénzügyi szolgáltatók és támogatók, javakat/szolgáltatásokat érintő kereslet, piaci dinamizmusok és igények, a releváns szabályozási és politikai keretek – áll. A **2. fejezet** tartalmazza a KKI pénzügyi ökoszisztéma leírását, ideértve a számos tényező és közreműködő fél közötti kapcsolatot. Vizsgálja továbbá azon kihívásokat, amelyeknek a kulturális és kreatív ágazatok ki vannak téve a forrásokhoz jutással kapcsolatosan, kiemelt figyelmet fordítva a szellemi tulajdonhoz fűződő jogok jelentőségére.

5. Innovatív finanszírozási rendszerek és bevált gyakorlatok

A jelentés túlmutat a kihívások bemutatásán azzal, hogy számos tagállamot érintően kiemel egy sor olyan finanszírozási eszközt, amelyek vagy általánosan elérhetőek a kis- és középvállalkozások (KKV-k) – beleértve az ilyen KKI vállalkozásokat is – számára, vagy kifejezetten a kulturális és kreatív ágazatokat célozza meg.

A KKI a finanszírozási intézkedések tárlatából tudnak profitálni, az önfinanszírozástól a köztámogatási intézkedésekig és magánfinanszírozásig (adósság és részvények). Ezen kívül vannak alternatív (gyakorta „vegyes”) finanszírozási modellek, amelyek a design és az új ügyfelek megnyerése terén a leginnovatívabban. A **3. fejezetben** (*A finanszírozási modellek tipológiája*) tárgyalt példák kiválasztása az értékelés elérhetősége, a reputáció, a pályázatok száma, a költségvetés mérete és megvalósíthatóság mentén történt. Egyes eszközök egyik országból a másikba hordozhatóak.

A **4. fejezet** (*A KKI-vállalatok üzleti igényeinek az innovatív finanszírozással történő összevetése*) a kulturális és kreatív ágazatok nézőpontja felől közelíti meg a kialakult helyzetet, tanulmányozva 32 finanszírozást elnyerő vállalat eseteit és jellemezve a vonatkozó finanszírozási rendszereket. Ezzel kapcsolatosan a Jelentés kiemeli a vállalatok és a finanszírozók igényei összevetésének fontosságát és bemutatja az innovatív finanszírozási eszközök segítségével kifejlesztett, megtermelt, illetve piacra dobott javak és szolgáltatások igen figyelemreméltóan gazdag mértékét.

Ezen két kiegészítő osztályozás mentén értékeli a már kialakult gyakorlatokat az **5. fejezet**.

6. Következtetések és ajánlások (6. és 7. fejezet)

A legutóbbi tanulmányok igazolták a KKI-vállalatok egészének a gazdaságban megjelenő, vagyongyarápító és innovációt stimuláló képességét: mégpedig azt, hogy ezek is hozzájárulnak más ágazatok gazdasági növekedéséhez és innovációs fejlődéséhez. Mivel a kulturális és kreatív ágazatok sok mindennel képesek szolgálni Európát, a döntéshozók felelőssége biztosítani, hogy elháruljon egy, a forrásokhoz jutás terén mutatkozó és a gyarapodást akadályozó tényező.

Általánosságban elmondható, hogy a finanszírozásból eredő problémák továbbra is nagymértékben a hagyományos termelés megkönnyítéséhez járulnak hozzá. Ez egyértelműen kitűnik abból a tényből, hogy a szellemi javak nem számítanak a vállalat pénzügyi mérlegébe, valamint az ágazat összetett természetéből, amely hátráltatja az értékelésüket és járulékos felhasználásukat. Ennek eredményeként a KKI és más dinamikus gazdasági ágazatok szempontjából a finanszírozás és biztosítékokra irányadó szabályozás számos fajtája idejéért múltnak bizonyul.

A hibák és a KKI forrásokhoz jutást gátló tényezők elhárítása érdekében az munkacsoport ajánlása alapján a tagállamok és a Bizottság a vonatkozó hatáskörükön belül:

- **tesztelik és megvalósítják az új és innovatív finanszírozási rendszereket**
Számos KKI-vállalat más iparágakkal azonos finanszírozási szükségletekkel bír, hiszen hasonló problémáik vannak, azonban közülük sok nem találja vagy nem aknázza ki az általánosabb finanszírozási rendszereket. Új finanszírozási eszközök bevezetésére van szükség, építve az újonnan felbukkanó finanszírozási panelekre, mint a mikrohitel, visszatérítendő hozzájárulások, a közösségi finanszírozás stb.
- **a jobb üzleti támogatáson keresztül javítják a finanszírozási forrásokhoz jutást**
A KKI-vállalatoknak jobb támogatási lehetőségekre van szükségük az üzleti kompetenciák fejlesztése terén, hiszen ez ösztönzi őket külső befektetők megkönyékezésére³.
- **támogatják a más iparágakban működő vállalatokkal kialakítandó társulásokat**
A KKI-vállalatok és a tágabb gazdaság vállalkozásai közötti B2B piacra irányulóan kiemelkedő fejlesztési lehetőségek vannak, amelyek katalizátorként szolgálhatnak az ágazatok közötti innováció terén. Ezek olyan innovatív voucher rendszereken keresztül fejleszthetők ki, amelyek javítják a piacra jutást és a forrásokhoz jutást. Fordítottan azonban ez a KKI kis- és középvállalkozások megnövekedett professzionizációját követeli meg annak érdekében, hogy így be tudják azonosítani a más ágazatokban, illetve az egész társadalomban rejlő innovációs kihívásokat.
- **a befektetői figyelmen keresztül javítják a forrásokhoz jutást**
A KKI-vállalatok által kínált befektetési és üzleti lehetőségekre fel kell hívni a köz- és magánbefektetői kör figyelmét és megértését az új bevált gyakorlatok és közös előremutató kezdeményezések által.
- **javítják a KKI-re és a KKI-vállalatokra vonatkozó adatállományt**
A KKI dinamikája és hatása mérésének nehézségei miatt ajánlott a releváns és pontos adatgyűjtést célzó kezdeményezések és együttműködés támogatása nem csak magukra az ágazatokra vonatkozóan, hanem mint a gazdaság többi részében megjelenő innováció és növekedés hajtómotorjaira vonatkozóan is. A bevált gyakorlatokra vonatkozó jobb adatok és nagyobb odafigyelés terén a KKI-vállalatoknak a forrásokhoz jutás javítása érdekében erőteljesebb nemzeti és európai szintű színtérre van szükségük.
- **vagyoni és járulékos eszközként hasznosítják a szellemi tulajdonhoz fűződő jogokat**
A gazdasági termelés állandóan fejlődő természetének és az új finanszírozási eszközöknek és gyakorlatoknak az összefüggésében az iniciatívák a szellemi tulajdonhoz fűződő jogoknak a vagyoni és járulékos eszközként történő hasznosítását kell, hogy célazzák. Különösen az alábbi lépések megtétele szükséges:

³ A kis- és középvállalkozásoknak csupán töredéke fejlesztett ki olyan tiszta üzleti stratégiát, amely általában szükséges a finanszírozási forrásokhoz való hozzáférés elnyeréséhez.

- > *javítani a szellemi tulajdonhoz fűződő jogok beazonosítását és értékelését:*
 - szellemi tulajdonon alapuló vállalkozásokkal és finanszírozókkal való kapcsolódás a beazonosítási és értékelési eszközök fejlesztésének és használatának megkönnyítése céljából;
 - az ilyen eszközökkel kapcsolatos információ és tapasztalatok cseréje uniós szinten, és amennyiben lehetséges, összehangolásuk vizsgálata együttes működtetésük érdekében;
- > *a szellemi tulajdonhoz kapcsolódó vagyoni eszközökkel társított kockázati tényezők csökkentése:*
 - a finanszírozói kört a pereskedés ellen bebiztosító termékek elérhetőségének elősegítése, különösképpen azon termékekre vonatkozólag, amelyek a szellemi tulajdonhoz fűződő jogok értékét maguk biztosítják a jogok portfóliójának értékének aláírásával;
- > *annak biztosítása, hogy a biztosítékokra irányadó jogalkotás nem akadályozza meg szükségtelenül a KKI és más, szellemi tulajdonban gazdag vállalkozásnak a finanszírozási forrásokhoz jutását:*
 - a jogalkotás felülvizsgálata a szellemi tulajdonhoz fűződő jogokra vonatkozó biztosíték releváns formái lehetővé tételének szándékával;
- > *elősegíteni a megvalósítási stratégiákat:*
 - piaci fejlesztési monitoring a szellemi tulajdon cseréjének felbukkanásával kapcsolatosan, valamint, amennyiben hasznosnak bizonyul, bátorítani a szellemi tulajdon cseréjének európai megteremtését;
- > *tisztázni a nemzetközi kérdéseket:*
 - figyelembe venni a szellemi tulajdon ellenében adott kölcsön sajátosságait a zálogjoggal biztosított ügyletek területén megvalósuló nemzetközi együttműködés során, különösen az ENSZ Nemzetközi Kereskedelmi Jogi Bizottságában (UNCITRAL);
- > *növelni a szellemi tulajdonhoz fűződő jogok „bankosíthatóságát” és teljes értékű vagyoni eszközökként történő elismerésüket:*
 - együttműködés a finanszírozói, biztosítói és pénzügyi közvetítői körrel a megvalósíthatóság és a szellemi tulajdonhoz fűződő jogok másodlagos piacának fejlődésének támogatását célzó igénymechanizmusok feltárása érdekében.

Az OMC munkacsoport társelnökei:

Kimmo Aulake (Oktatási és Kulturális Minisztérium, Finnország) és
Rasmus Wiinstedt Tscherning (ügyvezető igazgató, Kreatív Üzleti Kupa, Dánia)

További információk:

Európai Bizottság
Oktatási és Kulturális Főigazgatóság
D Igazgatóság – Kultúra&Kreativitás
D1 Osztály– Kulturális Sokszínűség és Innováció
Email: EAC-UNITE-D1@ec.europa.eu

Szakpolitikai kézikönyv a művészeti alkotóházakról

A tagállamok szakértőinek művészeti alkotóházakkal foglalkozó
Nytott Koordinációs Módszert alkalmazó (OMC) munkacsoportja

1. Bevezetés

A művészeti alkotóházak számos művészi pálya elválaszthatatlan részévé váltak. Fontos szerepet játszanak a művészek globális mobilitási lehetőségeinek elősegítésében és katalizálásában.

Az alkotóházi programokban részt vevő művészek hidat vernek az országok és kultúrák közé, és ezáltal hozzájárulnak a kulturális megértéshez. Az alkotóházi tartózkodás lehetőségeket teremt a művészek és résztvevők számára, hogy tanuljanak és bepillantást nyerjenek egymás kulturális hátterébe és abba a közösségbe, amelyben dolgoznak.

2. A művészeti alkotóház fogalma

A „művészeti alkotóházak” a művészek és egyéb kreatív szakemberek számára időt, teret és forrásokat biztosítanak az egyéni vagy közös munkához a szakterületükön, ami elmélyült gondolkodást és összpontosítást tesz lehetővé.

3. A jelentés körülményei

Ezt a jelentést a művészeti alkotóházakkal foglalkozó OMC-munkacsoport készítette, amely az uniós tagállamok nemzeti szakértőiből áll, és 2013 áprilisában kezdte meg működését a Tanács 2011–2014-es időszakra vonatkozó kulturális munkatervének¹ „C” prioritási területén (Kompetenciák és mobilitás), az európai kulturális menetrend² végrehajtásának keretében.

A Nyitott Koordinációs Módszer (OMC) az uniós tagállamok közötti együttműködés önkéntes formája, amelynek célja a szakpolitikai döntéshozatal és strukturált együttműködés javítása a társaktól való tanulás és a bevált gyakorlatok átadása révén. A módszert az Európai Bizottság 2007-es Kulturális Menetrendben megfogalmazott ajánlására 2008-ban a kultúra területére is kiterjesztették.

Az OMC-munkacsoport arra kapott megbízást, hogy állapítsa meg a művészeti alkotóházak előkészítésének, létrehozásának és nyomon követésének a sikertényezőit, különös tekintettel a kapacitásfejlesztésre és azon célkitűzésre, mely szerint csökkenteni kell a más országbeli alkotóházakba kiutazó és a hazai alkotóházakba érkező művészek számában mutatkozó egyensúlyhiányt. Az azonosított bevált gyakorlatoknak lehetővé kell tenniük a kapacitásfejlesztést mind az EU területén, mind pedig az alkotóházak harmadik országokban történő kialakításakor, továbbá elő kell segíteniük az uniós szintű hálózat kialakítását.

A Szakpolitikai Kézikönyv célja, hogy elemezze a művészeti alkotóházak értékeit, és példákat találjon a bevált gyakorlatokra. Emellett megvizsgálja a legújabb irányzatokat, előnyöket és sikertényezőket, hogy tájékoztassa a politikai döntéshozókat és gyakorlati szakembereket arról, milyen módon lehet a legjobban támogatni és fejleszteni az alkotóházi programokat a XXI. században.

¹ Az Európai Bizottság javasolta 2007 májusában, és az Európai Unió Tanácsa jóváhagyta 2007 novemberében: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:287:0001:0004:EN:PDF>

² http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/educ/117795.pdf

4. Kinek szól a jelentés?

A Szakpolitikai kézikönyv célcsoportjai a politikai döntéshozók, nevezetesen az EU tagállamok nemzeti, regionális és helyi hatóságai, az EU tagállamok és harmadik országok kulturális szervezetei (többek között a művészeti alkotóházak), gyakorlati szakemberek, potenciális finanszírozók és a magánszektor.

5. A művészeti alkotóház programok előnyei

Az OMC-munkacsoport úgy érezte, hogy a művészeti alkotóház programok előnyeit alulértékelik, továbbá, hogy kevesen állnak ki emellett a gyakorlat mellett. Az OMC-munkacsoport úgy látta, hogy Európa olyan időszakba lépett, amikor a kulturális sokszínűség és a kultúrák közötti megértés fontosabb, mint valaha. Ezért általában a művészek mobilitása, és különösen a művészeti alkotóházi programok ebben a tekintetben jelentős szerepet játszhatnak.

Az OMC-munkacsoport meghatározott számos közös előnyt, amit a művészeti alkotóházak a kulturális ágazat számára jelentenek:

- a művészek szakmai fejlődése;
- gazdasági előnyök a művész, a vendéglátó, a régió stb. számára;
- kulturális fejlődés a művész, a vendéglátó szervezet, a helyi közösség számára;
- szervezeti tanulás és kapacitásfejlesztés a vendéglátó szervezet és a közösségi szervezetek számára;
- profiljavítás (különösen az alkotóháznak otthont adó városé/régióé).

6. Kiemelten fontos sikertényezők

Az OMC-munkacsoport a művészeti alkotóházak esetében az alábbi fontos sikertényezőket azonosította:

- fontos világos célokat kitűzni és megérteni, hogy melyik partner mit szeretne elérni az alkotóház révén;
- a célkitűzéseket kommunikálni kell és pontosan kell ismerni az alkotóházzal kapcsolatos igényeket, feltételeket és elvárásokat;
- elegendő időt kell szánni a tervezésre, kutatásra és tárgyalásra;
- elegendő időt kell szánni a gyakorlati kérdésekre, például a vízumok beszerzésére (nemzetközi művészek esetében), valamint az egyéb szabályozói kérdésekre;
- elegendő időt kell szánni a pénzügyi források előteremtésére, ha szükséges;
- az érintett művész, szervezet és város/régió/ország kultúrájának felderítése és megértése, mind az általában vett kultúra, mind az intézményes kultúra tekintetében;
- érzékenynek kell lenni és oda kell figyelni a többi érintett partnerre; fejleszteni kell a bizalmat és megértést;
- működési tervet kell készíteni, amely magában foglalja a kiegészítő tevékenységeket, a hálózatépítést és a profiljavítást;
- kommunikációs stratégiát kell bevezetni, mind az egyéni művész, mind a szervezet számára.

7. Ajánlások

I. A szakpolitikai döntéshozók számára

EU szinten

1. A bevált gyakorlat támogatása előmozdítható uniós szinten, részben ennek a Szakpolitikai Kézikönyvnek a széles körű terjesztésével. Ez elősegítené a pártoló munkát, ami a művészeti alkotóházak értékét hirdeti a művészi fejlődéssel valamint a gazdasági és társadalmi hatásokkal összefüggésben.
2. A művészeti alkotóházak finanszírozáshoz hozzájutását az uniós finanszírozási programokon, például az EU Strukturális Beruházási Alapjain keresztül lehetne bővíteni, valamint azzal, ha tehetséges fiatalok számára hozzáférhetővé tesznek alkotóházi programokat az Erasmus+ keretében.

3. Habár közismert módszertani nehézségekkel jár összehasonlítható statisztikai adatokat beszerezni a művészek mobilitásáról, az OMC-munkacsoport mégis azt javasolja, hogy egy szakértőkből álló csoport foglalkozzon ezzel a kérdéssel és kutasson fel számbavételi módszereket ezekhez a statisztikákhoz, hogy az EU tagállamai gyűjthessék a vonatkozó adatokat.
4. A művészek mobilitására vonatkozó tagállami információk forrásokkal kapcsolatos együttműködés illetve ezek koordinálása csökkentené a mobilitási egyenlőtlenségeket és akadályokat.
5. Jóllehet az európai uniós szintű társadalombiztosítási és adózási kompetenciák korlátozottak, az EU-nak lehetővé kellene tennie a bevált gyakorlatok cseréjét az EU tagállamai között, hogy csökkentse a határokon átnyúlóan tevékenykedő művészek és kulturális szakemberek számára a társadalombiztosítással és adózással kapcsolatos akadályokat, előmozdítsa és javítsa az EU-n belüli mobilitásukat, továbbá előmozdítsa a kulturális cseréket és a kulturális sokszínűséget az EU-ban.

Nemzeti szinten (EU tagállamok)

1. Ösztönözni kell a művészek mobilitására vonatkozó statisztikákat, valamint minőségi és mennyiségi adatok gyűjtését.
2. Az EU tagállamainak meg kell vizsgálniuk a személyek szabad mozgására vonatkozó általános politikákat, és a hatáskörükbe tartozó területeken (pl. vízumok, társadalombiztosítás és adózás) dolgozniuk kell a szabályozói és adminisztratív korlátok lebontásán.
3. Az EU tagállamainak újra meg kellene vizsgálniuk a művészek adózásának kérdését, pontosabban a művészek számára művészeti alkotóházakra nyújtott támogatások adózását, különös tekintettel az új, 2015–2018-as időszakra vonatkozó Kulturális Munkaterv³ eszközein keresztül nyújtott támogatásokra.
4. Az EU tagállamok információs platformjain ahol lehet, a művészeti alkotóházakhoz vezető linkeket kell elhelyezni, hivatkozással az ágazat vezető szereplőire, mint például a DutchCulture|TransArtists⁴.
5. A mobilitás útjában álló akadályok csökkentését célzó miniszterek közötti együttműködés javítható olyan módon, hogy biztosítsa a beutazó és kiutazó művészek egyenlő mértékű támogatását.
6. A kormányközi kommunikáció a kormányzás minden szintjén (alregionális, helyi, városi stb.) javítható annak érdekében, hogy mind finanszírozás, mind létesítményfejlesztés szempontjából következetes művészeti alkotóház stratégiát alakítsanak ki.
7. Követve a skandináv országokban⁵ és a Visegrádi négyek finanszírozási rendszereiben⁶ kidolgozott bevált gyakorlatokat, az OMC-munkacsoport javasolja, hogy az EU tagállamai fontolják meg regionális konzorciumok létrehozását.
8. Az EU tagállamoknak kulturális szakpolitikáikban el kell ismerniük az alkotóházak jelentőségét, ehhez pedig olyan finanszírozási programokat kell létrehozniuk és támogatniuk, amelyek előmozdítják a művészek országhatárokon túli mozgását, valamint a művészeti alkotóházakat.
9. A nemzeti képzési és kapacitásfejlesztő programokba bele kell venni az interkulturális kompetenciát, valamint az alkotóházak működtetése során szerzett bevált gyakorlatokat.

3 <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-16094-2014-INIT/en/pdf>

4 <http://www.dutchculture.nl/en/residencies>

5 <http://www.kulturkontaktNord.org/lang-en/forms-of-funding/artist-residences>

6 <http://visegradfund.org/>

10. Javítani kell az alkotóházak érdekképviselését és beépítését az uniós finanszírozási programokba, például az Európai Strukturális Beruházási Alapokba, ezen belül az európai területi együttműködés eszközeibe. A finanszírozó ügynökségeknek elfogulatlan hozzáállással kell az alkotóházakhoz közelíteniük, lehetővé téve új formák és ötletek felvetését és kidolgozását.

Regionális/helyi/városi szinten

1. Ez az a szint, ahol az alkotóházak helyszíneinek és telephelyeinek a többségét finanszírozzák. Az OMC munkacsoport javasolja, hogy a megfelelő finanszírozás fenntartása a költségvetésekre nehezedő egyre nagyobb nyomás ellenére élvezzen prioritást.
2. Támogatni kell, és fenn kell tartani a művészeti alkotóház programok beépítését több területet és ágazatot érintően a finanszírozási rendszerekbe, például a rehabilitációs stratégiákba.
3. A régiók környéket bemutató promóciós anyagokban az alkotóházakról is kellene információt nyújtani, amelyben elismerik a regionális/helyi/városi profilokra gyakorolt pozitív hatásukat.

II. A kulturális szervezetek és művészek számára

Az OMC-munkacsoport a bevált gyakorlatok fenntartása érdekében javasolja, hogy a kulturális szervezetek és a résztvevő művészek:

- biztosítsák, hogy valamennyi résztvevő félnek legyenek világos, jól megfogalmazott céljai és közös célkitűzéseik;
- ösztönözzék az alkotóházakra vonatkozó információk, lehetőségek és helyi ismeretek széles körű és megfelelő kommunikációját és terjesztését, különösen a harmadik országokban;
- vegyenek részt a művészek, vendéglátók, a közösség és a diákok számára szervezett célzott képzéseken (workshopok és támogatás);
- reális elvárásaik legyenek az alkotóházakkal szemben, különösen amikor nem művészeti és kulturális szervezetekkel dolgoznak együtt. Biztosítaniuk kell továbbá, hogy valamennyi érdekelt befogadó gyakorlatot kövessen, a résztvevőket nem kihasználva;
- a jövőbeni üzemeltetők tájékoztatása érdekében biztosítsák a megfelelő értékelést, a dokumentálást és a visszacsatolást;
- új és fenntartható hálózatok kiépítésével törekedjenek nagyobb hatás és hagyaték megteremtésére.

A OMC-munkacsoport társelnökei:

Yvette Vaughan Jones (UK) yvjones@visitingarts.org.uk
és Maria Tuerlings (NL) M.Tuerlings@dutchculture.nl

További információk:

Európai Bizottság
Oktatási és Kulturális Főigazgatóság
„D” Igazgatóság – Kultúra és Kreativitás
D1 Osztály – Kulturális Sokszínűség és Innováció
E-mail: EAC-UNITE-D1@ec.europa.eu

Szakpolitikai kézikönyv a kreatív partnerségek előmozdításáról

Nyitott Koordinációs Módszer (OMC) az EU-tagállamok szakértőinek munkacsoportja a kreatív partnerségek előmozdításáról

1. Mit nevezünk kreatív partnerségnek – és miért fontos ez?

A „kreatív partnerség” a kulturális intézmények és egyéb szektorok (oktatás, képzés, gazdaság, menedzsment, kutatás, mezőgazdaság, szociális munka, állami szektor stb.) közötti együttműködés struktúrált formája, amelynek kifejezett célja kreatív készségek átadása új elgondolások és erőforrások összekapcsolásával, valamint újfajta munkamódszer bevezetésével.

A csoport arra a megállapításra jutott, hogy a kreatív partnerség nagy hatású és alacsony költségű eszköz, amely segíthet megoldást találni a tagállamok jelenlegi fontos problémáinak egy részére, az oktatás átalakításától és a vállalkozások alacsony innovációs kapacitásától kezdve a környezetvédelmi kihívások kezeléséig.

2. A jelentés háttere

A jelentés egy az EU tagállamait képviselő 23 szakértőből álló csoport munkájának eredménye. A munkacsoport 2012 szeptemberében kezdett munkába a Tanács 2011–2014 közötti időszakra érvényes, az Európai kulturális menetrend végrehajtására irányuló kulturális munkatervének jegyében. A munkaterv keretében a tagállamok arra kérték fel a csoportot, hogy „azonosítsa és modellezze a sikeres partnerségek és gyakorlatok típusait, pozitív hatásaira is kiterjedően”.

3. Mit tartalmaz és kinek szól a jelentés?

A kézikönyv a különböző területek módszereit vizsgálja (oktatás, gazdaság, egészségügy), és bemutatja sikertényezőiket, illetve alkalmazásuknál felmerülő esetleges kihívásokat. Egyszerre szól politikai döntéshozóknak és gyakorlati szakembereknek. Inspirációval szolgál a közigazgatási szerveknek, amelyek a kreatív partnerségek támogatása mellett dönthetnek bizonyos fontos problémák kezelése érdekében, például az oktatás vagy a gazdasági innováció támogatása területén. Emellett konkrét útmutatást nyújt gyakorlati szakemberek számára az kreatív partnerségekben felmerülő esetleges problémák kezelésére.

4. A kreatív partnerségek előnyei és hatásai

Amint azt a *Manifesztum az európai kreativitásról és innovációról* megfogalmazta, a világ új ritmusra jár. Ha Európa élen szeretne haladni ebben a világban, kreatívabbá és innovatívabbá kell válnia.

A kreatív partnerségek segíthetnek olyan attitűdök kialakításában, amelyek elengedhetetlenek az innovációhoz és a kreativitáshoz. Ilyen például a bevett gondolkodásmódok megkérdőjelezésére való képesség,

új kapcsolatok kialakítása, az intuíció és a képzelőerő használata, a gondolatok kidolgozására és tökéletesítésre való képesség, az együttműködés és az érzelmi műveltség.

A különféle kezdeményezések értékelése azt mutatta, hogy a kreatív partnerségek az oktatás területén jelentős javulást hoztak a tanulók teljesítményében azáltal, hogy sokkal inkább motiváló tanulási környezetet alakítottak ki. A gazdaság területén lényegesen megnövelték az innovációra való képességet. Az egészségügy területén segítettek a betegeknek a stressz csökkentésében és a nehéz helyzetekkel való megbirkózásban. A művészek számára a kreatív partnerség értékes lehetőséget teremthet a művészi fejlődésre, szociális és kommunikációs készségek kialakítására.

5. Mi történik a kreatív partnerség keretében?

A kreatív partnerségek új munkamódszereket vezetnek be. Még ha gyakran épülnek is hagyományosan a művészi alkotás során alkalmazott módszerekre, új környezetben, más területeken tevékenykedő partnerekkel való alkalmazásuk új céllal és értelemmel ruházza fel ezeket a módszereket.

A kreatív partnerségi projektek lényege, hogy a résztvevők művészek és kreatív szakemberek vezetésével közös alkotófolyamatban vesznek részt, vagy meglévő anyagokat, tárgyakat és tereket alakítanak át, hogy új funkciókkal ruházzák fel őket, vagy más összefüggésekbe helyeznek valami hétköznapi vagy saját kontextusában észrevétlen dolgot. Művészeti képzésként is valósítanak meg ilyen projekteket, de azzal a céllal, hogy a szemlélet megváltoztatásával formálják a gondolkodást, és új kreatív eszközöket biztosítsanak a résztvevőknek.

6. A kreatív partnerség gyakorlati aspektusai: irányítás, finanszírozás, problémák

A munkacsoport tevékenysége során vizsgált gyakorlatból az derül ki, hogy az irányításnak sokféle modellje létezik, a kezdeményezés méretétől és konkrét céljaitól függően.

Általánosságban mégis elmondható, hogy a partnerségek megkövetelik egy olyan szervezet részvételét, amely **mediátorként** működik a művészek/kreatív szakemberek és a fogadó felek között, és amely megfelelő képzés biztosításával garantálja, hogy valóban figyelembe vegyék a célokat és a szükségleteket. A mediátor szervezet elemzi a fogadó szervezet szükségleteit, és megkeresi azokat a művészeket és kreatív szakembereket, akik a legjobban tudnak reagálni a sajátos igényekre. Hálózatokat és kapcsolatokat alakít ki az érintettek között, és elősegíti a partnerek közötti kommunikációt. A mediátor szervezet szerepe döntő jelentőségű a minőségbiztosításban, és abban, hogy garantálja a projekt hosszú távú folytatódását.

A **finanszírozás** tekintetében a kreatív partnerség legtöbb esetben részesül valamilyen közpénzből folyósított támogatásban, vagy az Európai Uniótól, vagy gyakrabban állami, regionális vagy helyi költségvetésből. A kezdeményezések egy részét magánalapítványok finanszírozzák, de arra is vannak példák, hogy teljes egészében profitorientált szervezetek indítanak ilyen kezdeményezéseket (például konzultációs szolgáltatásokat nyújtanak vállalatoknak), ez pedig szintén nehézségekkel járhat.

A csoport a gyakorlati alkalmazás lehetséges **nehézségeit** is vizsgálta, például azt, hogy bizalmat kell kiépíteni, tisztázni kell a célokat és az elvárásokat, közös nyelvet kell létrehozni ahhoz, hogy a két eltérő szektor értse egymást, fontos, hogy biztosítsák a kellő időt és erőforrásokat, valamint külön képzés szükséges.

A jelentés végül rávilágít a **kiértékelés** jelentőségére, és útmutatással szolgál azokról az eszközökről, amelyek hatékonyan használhatók az ilyen kezdeményezések értékelésében.

7. Ajánlások

A kreatív partnerség konkrét példái annak, hogyan tevékenykedhetnek a kultúra és az alkotás világának szereplői hagyományos környezetükön kívül, és hogyan járulhatnak hozzá a gazdasági és a társadalmi fejlődéshez.

A csoport azt javasolja, hogy az országos, regionális és helyi szintű döntéshozók vizsgálják meg az ilyen projektekben rejlő lehetőségeket, és fontolják meg támogatásukat a társadalmi és gazdasági innováció stratégiai eszközeiként. A magánszektor is érdeklődhet a kreatív partnerségekben rejlő potenciál feltárásában, a hagyományos csapatépítő vagy innovációs tréningek kiváltására.

A kézikönyv kiemeli azokat az uniós finanszírozási programokat, amelyek esetleg támogatásban részesíthetik a kreatív partnerségek kialakítását és fejlesztését, köztük az európai strukturális és befektetési alapokat, az oktatás területén az Erasmus + programot, valamint a kis- és középvállalatok innovációját segítő COSME programot.

A finanszírozás azonban nem az egyetlen módja annak, hogy a döntéshozók támogassák az ilyen kezdeményezéseket. Jelentős segítséget nyújt a bennük rejlő lehetőségekkel kapcsolatos információk szélesebb körű népszerűsítése és terjesztése, a különféle osztályok közötti együttműködés elősegítése, a finanszírozási lehetőségekről szóló tájékoztatás, az európai hálózatokon belüli tapasztalatcserék támogatása, valamint a projektek segítése egy jól működő értékelési rendszer kialakításában.

Az OMC munkacsoport elnöke:

Adam Bethlenfalvy, 'bethlenfalvy@insite-drama.eu'

További információk:

Európai Bizottság
Oktatásügyi és Kulturális Főigazgatóság
E. igazgatóság – Kultúra és kreativitás
E1. egység – Kultúrpolitika és a kultúrák közötti párbeszéd
E-mail: EAC-UNITE-E1@ec.europa.eu

Jelentés a bevált gyakorlatokról

A kulturális és kreatív ágazatok exportjára vonatkozó stratégiák és a nemzetköziesítés támogatása

A kulturális és kreatív ágazatok tagállami szakértőinek
Nyitott Koordinációs Módszert alkalmazó (OMC) munkacsoportja

1. Bevezetés

A kulturális és kreatív ágazatok stratégiai helyzetben vannak ahhoz, hogy elősegítsék az Európai Unióban (EU) az intelligens, fenntartható és befogadó növekedést, és ezáltal teljes mértékben hozzájáruljanak az Európa 2020 Stratégiához. A nemzetköziesítést és az exportot támogató intelligens politikákra van szükség ahhoz, hogy a kisebb szervezetek és vállalatok jelentős többsége globális környezetben működhessen, továbbá új közönségeket és piacokat érhesse el világszerte. Ennek fényében meg kell határozni a leghatékonyabb támogató szolgáltatásokat, elő kell segíteni a külföldi piacokhoz való hozzáférést, erősíteni kell a szabályozás területén folytatott párbeszédet, és értékelni kell a lehetséges kockázatmegosztó eszközöket. Alaposabban meg lehetne vizsgálni a források együttes hasznosításában és a különböző uniós szereplők közötti szorosabb együttműködésben rejlő lehetőségeket, elősegítve egyrészt az európai kulturális és kreatív jelenlét megerősítését a világban, másrészt egy vonzó európai image kialakítását, amely az örökség terén meglévő kiválóságunkat vibráló, élenjáró kreativitással köti össze.

2. A jelentés körülményei

A jelentést a kulturális és kreatív ágazatok exportjára vonatkozó stratégiák és a nemzetköziesítés támogatásával foglalkozó, Nyitott Koordinációs Módszert alkalmazó (OMC) munkacsoport készítette, amely az EU 28 tagállamát képviselő szakértőkből áll és 2012 októberében kezdte meg működését a Tanács 2011–2014-es időszakra vonatkozó kulturális munkatervének keretében. A jelentés a kulturális és kreatív ágazatokban rejlő európai uniós lehetőségekről szóló meglévő irodalomra épül és kiegészíti azt, továbbá ez az első olyan jelentés, amely kifejezetten a kulturális és kreatív ágazatok exportjára és nemzetköziesítésére összpontosít.

A jelentés egyben a legújabb darabja annak a tanulmány sorozatnak, amit a különböző OMC-munkacsoportok a Tanács jelenlegi és korábbi kulturális munkaterveivel összhangban készítettek. Ez a szakpolitikai nyilatkozatokat és nagyszámú, különböző tagállamoktól származó bevált gyakorlatot tartalmazó anyagmenyiség jól szemlélteti, milyen hihetetlenül széles azoknak az intézkedéseknek és tevékenységeknek a köre, amelyeket Európában a legfőbb kultúrpolitikai célkitűzések megvalósítása érdekében bevezettek illetve elvégeztek.

3. Export és nemzetköziesítés a kulturális és kreatív ágazatokban – SWOT-elemzés

A kulturális és kreatív ágazatok exportját és nemzetközivé válását alátámasztó alaptörténet meglehetősen világos és egyszerű. Az európai kultúra rendkívül sokszínű, különleges kulturális örökséggel, színvonalas oktatással és több százezer olyan vállalkozással rendelkezünk, amelyek termékek és szolgáltatások tömegét állítják elő, a globális piac pedig folyamatosan növekszik. Ezeket az erősségeket és lehetőségeket egyre inkább elismerik az európai politikai diskurzusban.

A fő gyengeségeket és kihívásokat az egészen kisméretű vállalatok túlsúlya, a közvetítők gyengesége és a jogok kezelésével kapcsolatos kérdések jelentik. További gyengeségek és kihívások többek között az alábbiak:

- a kulturális és kreatív ágazatok eszmei jellegéből adódó korlátozott hozzáférés az exportpromóció finanszírozásához, és az ebből következő forráshiány olyan főbb exportpromóciós intézkedésekre, mint a csomagolás, marketing és márkázás;
- információhiány a nemzetközi irányzatokról és célpiacokról, az ott érvényes szabályokról és előírásokról, valamint a versenyhelyzetről és a fogyasztói preferenciákról;
- a megfelelő és összehangolt exporttámogató intézkedések hiánya a kormányok/állami hatóságok részéről és a határokon átnyúló együttműködés finanszírozásához szükséges források hiánya, mivel a finanszírozási mechanizmusok többsége egy adott országra koncentrál;
- a kiterjedt nemzetközi hálózatok hiánya, ami megnehezíti a megfelelő partnerek, disztribútorok vagy eladók megtalálását;
- az ágazat és az alágazatok nem hatékonyan szervezettek, mivel a nemzetközi promóció az egyes szereplőkre hárul;
- a nemzetköziesítés és az exportképességek nem szerepelnek a kulturális és kreatív tantervekben; más ágazatoknak nincsen tudomása arról, hogy a kulturális és kreatív ágazatok milyen hozzáadott értéket kínálhatnak nekik az export és a nemzetköziesítés tekintetében;
- a piac szétaprózódása és a nyelvi korlátok.

4. A tagállamok bevált gyakorlatai

A jelentés a fentiekben felsorolt kihívások és gyengeségek ellenére kiemeli a kulturális és kreatív ágazatokban rejlő hatalmas potenciált a nemzetköziesítésre, valamint az Európa-szerte bevezetett sikeres támogató intézkedéseket. A jelentés tehát elsődlegesen arra összpontosít, hogy példákat mutasson be a tagállamok bevált gyakorlataiból. Az ennek szentelt fejezetet nyolc intézkedés kategóriára osztották, amelyek összesen 34 gyakorlatot és példát tartalmaznak:

- célzott stratégiák a kulturális és kreatív ágazatok exportjára,
- általános üzletfejlesztési támogatás a kulturális és kreatív ágazatokra koncentrálva,
- a kultúrpolitika nemzetközivé tétele,
- hálózatok és klaszterek támogatása,
- a nemzetközi promóció támogatása,
- uniós szintű támogató intézkedések,
- bemutatók, fesztiválok, vásárok, kereskedelmi missziók és egyéb exporttal kapcsolatos események és tevékenységek támogatása,
- a régiók közötti együttműködés támogatása.

A jelentés az Európai Unió tagállamaiból származó szemléltető példák mellett más országok, például Kanada és Japán gyakorlatait is bemutatja.

5. Következtetések és ajánlások

A jelentés legnagyobb része olyan stratégiákra összpontosít, amelyeket az uniós tagállamok sikerrel alkalmaztak a nemzetköziesítés és az export támogatása érdekében. A munkacsoport ugyanakkor a gyengeségeket és kihívásokat is elismeri, amelyekkel a különböző szintek politikai döntéshozóinak foglalkozniuk kell, és a meghatározott kihívások leküzdéséhez a következő fajta beavatkozásokat javasolja megfontolásra.

A támogatást és finanszírozást illetően:

- különleges támogatás biztosítása a legfőbb exportpromóciós intézkedésekhez: csomagolás, marketing és márkázás;
- termékfejlesztési alap létrehozása a kulturális és kreatív ágazatok hagyományostól eltérő szűk szegmensei számára;
- intézkedések megtervezése a vezetők, ügynökök és egyéb hasonló közvetítők támogatására;
- megfelelő rendszerek létrehozása a kulturális és kreatív ágazatok vállalatainak fesztiválokon, vásárokon és piacokon való részvételére;
- üzleti modellek és jövedelemtermelési módok ismeretének az elősegítése a szellemi tulajdonhoz fűződő jogok alapján köz- és magánfinanszírozás bevonásával, többek között támogatások, kölcsönök, biztosítékok, tőke stb.;
- a különböző állami támogatási és finanszírozási rendszerek közötti szinergiák és koordináció erősítése annak érdekében, hogy létrejöjjenek a nemzetköziesítés és növekedés felhasználóbarát pályái.

A szellemi tulajdonhoz fűződő jogokat illetően:

- a szerzői jogok és a szomszédos jogok magas szintű védelmének, valamint a közös jogkezelés és a határokon átnyúló engedélyezés hatékonyságának és átláthatóságának biztosítása;
- együttműködés harmadik országokkal szerzői jogi szabályaik hatékonyabb végrehajtása és a kalózkodás elleni küzdelem érdekében;
- együttműködés olyan módszerek kidolgozásában, amelyek segítségével felmérhető a szellemi tulajdonhoz fűződő jogok és az eszmei vagyoni értéke, hogy ezeket a kulturális és kreatív ágazatok vállalatai biztosítékként felhasználhassák garanciák, kölcsönök és egyéb finanszírozási formák megszerzésére.

A kulturális és kreatív ágazatok együttműködését és láthatóságát illetően:

- a kulturális és kreatív ágazatok nemzeti és nemzetközi hálózatainak és klasztereinek támogatása annak érdekében, hogy hatékonyabban mozdíthassák elő az EU kulturális exportját és nemzetköziesítését, valamint a külföldi piacok megnyitását;
- egy határokon átnyúló európai támogatás kifejlesztése az EU-n kívülre irányuló exporthoz az EU égisze alatt, meghatározott klaszterek számára;
- díjak vagy versenyek szervezése az export és a nemzetköziesítés láthatóságának növelésére;
- tudatosító kampányok kidolgozása bevált gyakorlatok felhasználásával, kiemelve, hogy más ágazatok hogyan profitálhatnak abból, ha az export területén együttműködnének a kulturális és kreatív ágazatokkal;
- európai uniós szintű kiállítások bemutatása harmadik országokban.

A szakmai oktatást és képzést, valamint továbbtanulást és továbbképzést illetően:

- az oktatási intézmények közötti kölcsönös cserét előmozdító ösztönzők kifejlesztése, nemzetközi jelleggel adva mind a kulturális és kreatív tantárgyaknak, mind a támogató tantárgyaknak (művészeti menedzsment stb.), továbbá az egyetemek illetve egyetemi tanszékek közötti kurzuscseré előmozdítása;
- annak tudatosítása, hogy az általános vezetési valamint a nemzetközivé tétellel és exporttal kapcsolatos készségeket integrálni kell a kulturális és kreatív tantervekbe, valamint a gyakorlati szakemberek integrációjának a támogatása;
- a menedzser szakképzés támogatása (pl. speciális szemináriumok/workshopok a nemzeti export hivatal lebonyolításával vagy vele együttműködve);
- a közvetítők képzésben és hálózati lehetőségekben való részvételének támogatása;
- a készségek és szakmák elismerésének támogatása a kulturális és kreatív területeken belül a szakmai szövetségek finanszírozásán keresztül.

A kulturális és kreatív ágazatok nemzetköziesítését és exportját támogató stratégiákkal foglalkozó OMC-munkacsoport társelnökei:

Ragnar SIIL (EE), e-mail: ragnar.siil@creativitylab.ee

Kimmo AULAKE (FI), e-mail: kimmo.aulake@minedu.fi

Európai Bizottság:

Oktatási és Kulturális Főigazgatóság

„E” Igazgatóság – Kultúra és Kreativitás

E1 Osztály – Kultúrpolitika és kultúrák közötti párbeszéd

E-mail: EAC-UNITE-E1@ec.europa.eu

Jelentés a művészeti és kulturális intézmények szerepéről a kulturális sokszínűség és interkulturális párbeszéd előmozdításában

Nyitott Koordinációs Módszer (OMC) tagállami szakértőkből álló munkacsoport
a kulturális sokszínűségért és interkulturális párbeszédért

1. Bevezetés

A legtöbb EU tagállam nehéz időket él át, és ez a szélsőséges és xenofób nézetek előretöréséhez vezethet. A közintézmények felelőssége, hogy mindezekre reagálva aktívan járuljanak hozzá a társadalmi kohézió erősítéséhez. Ez a kulturális és művészeti intézmények felelőssége is. Fontos kiemelni, hogy nem csak társadalmi és gazdasági, hanem sokkal inkább szimbolikus és kulturális kérdésekről van szó.

A kulturális intézmények kiemelt szerepet játszhatnak az összetartóbb és nyitottabb társadalom létrehozásában, segítve a más kultúrák megismerését és helyet biztosítva a kultúrák találkozásához.

A kulturális intézményeknek átfogóan felül kell vizsgálniuk jelenlegi működésüket, ha meg kívánnak felelni ezeknek a kihívásoknak. Egy olyan társadalom igényeinek kell megfelelniük, amely kulturálisan sokkal összetettebbé és sokszínűbbé vált az intézmények létrejötte óta.

A szakértői munkacsoport munkája azon a szilárd meggyőződésen alapult, hogy a kulturális sokszínűség Európa számára értéket és előnyt jelent. Az európai kulturális intézményeknek most nagyszerű alkalmuk nyílik arra, hogy befogadják és támogassák a különböző kultúrákból származó tehetségeket, és a művészi alkotásban teret engedjenek a hibridizációnak és innovációnak.

2. A jelentés háttere

A jelentés az EU tagállamait képviselő 25 szakértőből álló munkacsoport által végzett munka eredménye. A munkacsoport 2012. decemberben kezdte meg működését a Tanács 2011-2014 közötti időszakra szóló kulturális munkaterv alapján, amely az Európai Kulturális Menetrendet hajtja végre. A munka egy korábbi munkacsoport eredményeire épült, amely szélesebb körben vizsgálta a művészetek és kulturális intézmények szerepét a kultúrához való könnyebb hozzáférés és a kultúrában történő szélesebb körű részvétel elősegítése terén.

A csoport munkája során a Nyitott Koordinációs Módszert (OMC) alkalmazta, amely az EU tagállamai közötti olyan önkéntes együttműködés, melynek célja a döntéshozatal javítása a szerzett tapasztalatok megosztása révén.

3. Kinek szól a jelentés?

A jelentés a tagállami hatóságok felkérésére készült, a Tanács kulturális munkatervének keretében, így elsősorban politikai döntéshozóknak szól, rámutatva olyan politikai és szabályozási alapelvekre, amelyek átvétele javasolt lehet. Ugyanakkor, mivel a tényleges változást csak maguk az intézmények indíthatják el és valósíthatják meg, a jelentés a kulturális menedzsereknek is szól, eszközt és inspirációs forrást kínálva. Végül a jelentés olyan ajánlásokat is megfogalmaz, amelyek EU szintű átvétele elősegítheti a kérdéskör további vizsgálatát és konkrét kezdeményezések meghozatalát.

4. Mit tartalmaz a jelentés?

A jelentés olyan intézmények szabályzatait, működését és gyakorlatát elemzi, amelyek programjaikon keresztül vegyes összetételű közönséget igyekeznek megszólítani. Megvizsgálja a fő kihívásokat, elemzi a **sikertényezőket**, végül **konkrét ajánlásokat fogalmaz meg**.

5. Politikai intézkedések

A munkacsoport érdeklődésének középpontjában kezdetben az állami politikai intézkedések vizsgálata állt. Az alapfeltevés az volt, hogy a kulturális intézmények kezdeményezései sokkal hatékonyabbak lehetnének, ha azok mögött egyértelmű politikai iránymutatás és értékelés állna a finanszírozó hatóságok részéről. Az elemzés ugyanakkor azt mutatta, hogy Európában csak kevés ilyen politikai intézkedés lelhető fel. A legtöbb esetben a kultúrák közötti párbeszéd európai évének megvalósítására kialakított nemzeti stratégiák nem öltöttek testet hosszú távú politikákban.

Természetesen kiemelten fontos a **politikai akarat** megléte, tekintettel számos tagállam jelenlegi politikai környezetére. De a politikai akarat létezése önmagában még nem elég, annak elég erősnek kell lennie ahhoz, hogy **legyőzze a rendszer tehetetlenségét** és ellenállását, és valós tettekhez vezessen.

A művészetek interkulturális stratégiájának létrehozását emellett az is gátolja, ha **a felelősök nincsenek egyértelműen meghatározva**. Az interkulturális stratégiákhoz szektorok, intézmények és kormányzati szervek közötti felelősség-megosztás szükséges – ez még nehezebbé teszi a tényleges **projektgazdák és felelősök** meghatározását, a folyamat motorjának felismerését, amely a dolgokat ténylegesen előreviszi.

Ezzel kapcsolatos dilemma, hogy az interkulturális stratégiák konkrét és különálló irányelvi keretrendszer alkossanak-e, vagy az interkulturális párbeszédet az átfogó, általános művészeti irányelvi keretrendszerbe kell-e beilleszteni. Mindkét megközelítésnek megvannak a kockázatai és előnyei, és a jelentés példákon keresztül tárgyalja ezeket.

6. Intézmények gyakorlata: négy összefüggő szempont

A sokszínű közönség hatékonyabb kiszolgálásához a kulturális intézményeknek jelentősen felül kell vizsgálniuk működésüket. A munkacsoport négy szorosan összefüggő szempontot azonosított, melyeket ennek során figyelembe kell venni:

- **Programválasztás:** az intézmény tevékenységeinek tartalma (repertoár, gyűjtemények és értelmezésük) mennyiben releváns a különféle társadalmi és kulturális háttérrel rendelkező emberek számára? Hogyan tehető relevánssá szélesebb közönség számára?
- **Munkaerő:** döntéshozatali szinten és a kulturális intézmények dolgozóinak körében hogyan lehetne a sokszínűséget jobban képviselni? Mivel lehetne ösztönözni a változást? Hogyan lehetne a dolgozókat az interkulturális párbeszéd menedzseléséhez szükséges készségekkel és ismeretekkel felruházni, és interkulturális kompetenciájukat fejleszteni?
- **Új közönség elérése:** még ha meg is szűnnek a pénzügyi és fizikai akadályok, sokan az információhiány és a helyzet ismeretének hiánya miatt nem férnek hozzá a kultúrához. Hogyan lehetne az érdeklődést felkelteni?
- **Környezet biztosítása a találkozásokhoz:** hogyan lehet semleges tereket létrehozni, ahol mindenki jól, biztonságban és kényelemben érzi magát?

A munkacsoport számos példán keresztül tanulmányozta, hogy a tagállamokban működő kulturális intézmények hogyan kezelték ezeket a szempontokat, majd azonosították a sikertényezőket, és ajánlásokat fogalmaztak meg.

7. Sikertényezők

A diverzitást hatékonyan támogatni és felkarolni kívánó kulturális intézmények kezdeményezéseinek sikeréhez fontos feltétel, hogy a cél és az erőfeszítés explicit módon megfogalmazódjon és abban minden érintett osztozzon.

Néhány fontos tényező, amit szem előtt kell tartani: **a meglevő és potenciális közönség igényeinek ismerete** a programok meghatározásához; a kulturális kezdeményezést alkotó értéklánc összes különféle szakaszának figyelembe vétele; fontos, hogy **a közönséggel együtt és nem pusztán a közönségért dolgozzunk**, így a hangsúly legyen a részvételen és együttes alkotáson; kulturális közvetítők bevonása; **együttműködés az intézmények és más szereplők, például civil szervezetek között**; a **munkatársak képzése**; az intézmények kommunikációs politikája; **hosszú távra tervezés, de világos, kis lépésekben; értékelés**; az eredményekről szóló **információk terjesztése széles körben**.

8. Ajánlások

A munkacsoport néhány ajánlást is megfogalmazott, elsősorban a **kulturális intézmények** számára, mivel a változás a szervezeteken belül történik. Néhány az ajánlások közül:

- **Hirdessük az elkötelezettséget.** A változás eredményesebb, ha explicit stratégián alapul.
- **Kínáljunk minőségi művészen alapuló programokat** mindenkinek, ahelyett, hogy specifikus csoportokat céloznánk az intézmény küldetésének margóján szervezett, kiegészítő tevékenység keretében.
- **Vegyük figyelembe a közönséghez jelenleg nem tartozók igényeit** felmérések, a közösségekkel való kapcsolatfelvétel és civil szervezetek útján. Ha világosabban értjük igényeiket és helyzetüket, jobban tudunk olyan stratégiát kialakítani, amivel becsábíthatjuk őket – a hagyományos közönség megtartása mellett.
- **Helyi szintű működés**, dolgozzunk együtt helyi közösségi központokkal és közösségi nagykövetekkel.
- Célozzuk meg a **gyerekeket és fiatalokat** – ők a jövő kulturális örökségének letéteményesei.
- **Biztosítsuk a kollégák körében** a kulturális diverzitás és interkulturális párbeszéd menedzseléséhez szükséges készségeket és ismereteket tréningek és megbeszélések révén, más szervezetekkel együttműködve.
- **Értékeljük és javítsuk a toborzási folyamatot**, a pozíciókat hirdessük meg különböző csatornákon és biztosítsuk az eljárások átláthatóságát.
- **Legyünk kreatívak, innovatívak, ne ragaszkodjunk megkötésekhez és helyszínekhez**, a rendelkezésre álló tér innovatív használatával szélesebb közönséget is elérhetünk együttes alkotás és a művészeti alkotásba bevonás révén, dolgozhatunk az intézmény falain kívül is, akár virtuális térben is.

A munkacsoport figyelmeztet arra, hogy a folyamat lassú lehet, és kitartást igényel; a lépésenkénti tervezés segíthet fenntartani a motivációt.

A munkacsoport **a döntéshozók részére is megfogalmazott javaslatokat (finanszírozó hatóságok nemzeti vagy regionális szinten)**. A kulturális intézmények szerepének kiterjesztése és a társadalmi haladás ügynökeiként való működésük a köz érdeke, és az intézmények közösségi finanszírozására vonatkozó kezdeményezések sokkal eredményesebbek lehetnek, ha azok mögött politikai iránymutatás is áll. Néhány fontosabb ajánlás:

- **A felelősségi körök világos rögzítése**, meghatározva, hogy ki mit tesz az interkulturális párbeszéd előmozdítása érdekében; egyértelműen meg kell határozni a feladatokat és felelősségeket az érintett szervezeteknél.
- **A finanszírozás és irányítás hosszú távra történő tervezése**, azt is figyelembe véve, hogy a sokszínűség eredményesebb kiszolgálása nem feltétlenül igényel többletforrásokat, hanem inkább a források jelenlegi felhasználásának újrarendelkezését.
- A kulturális intézményeknek nyújtott pénzügyi támogatás kritériumai között **a kulturális sokszínűség és interkulturális párbeszéd előmozdítását értékelő kritérium** szerepeltetése.
- A nagyobb és kisebb (helyi) kulturális intézmények közötti együttműködés fejlesztése, **a közös munka platformjainak kialakítása**.
- A stratégiák javítása és a konkrét eredmények elérése érdekében szükséges lehet a folyamatos értékelés bevezetése.

Míg a kulturális politika kialakítása és támogatása elsősorban a tagállamok feladata, **az EU kulcsszerepet játszat** az információcsere, a jó gyakorlati megoldások megosztása, és az interkulturális párbeszéd feladatának előmozdítása terén. Ennek érdekében javasolt:

- **referenciaértékek (benchmark) kialakítása a kulturális intézmények számára**, hogy a sokszínűség kezelése és előmozdítása valamilyen formában mérhetővé váljon, referencia-értéket és iránymutatást biztosítva az intézmények és finanszírozó hatóságok számára.
- **a kulturális intézményeknek adható „európai interkulturális cím” vagy hasonló elismerés kialakítása**, amelyet a civil társadalom és kulturális intézmények adhatnak.
- **a tapasztalat- és információcsere támogatása** a kulturális intézmények között a Kreatív Európa program keretében.

Az OMC munkacsoport elnöke:

Dr. Sonja Kralj Bervar, email: sonja.kralj-bervar@gov.si

További információk:

Európai Biztosság
Oktatási és kulturális főigazgatóság
E igazgatóság – Kultúra és kreativitás
E1 egység – Kultúrpolitika és interkulturális párbeszéd
Email: EAC-UNITE-E1@ec.europa.eu

„Egység a sokszínűségben” Kultúra az EU külkapcsolataiban

Az EU és Kína kulturális kapcsolatainak stratégiája

Az EU kulturális stratégiájához fűződő külkapcsolati politikai érdekek az európai uniós külső fellépés összes prioritását felölelik. Míg a kultúrák közötti párbeszéd nélkülözhetetlen egymás kölcsönös megértéséhez és a bizalomépítéshez, a kultúra az értékkel és életstílussal, a politikai rendszerekkel és társadalmi struktúrákkal, a gazdasági és kereskedelmi tevékenységekkel egyaránt szoros kapcsolatban áll. A kultúra, mint az EU és tagállamai „puha hatalmának” egyik fontos eleme, hozzájárul ahhoz, hogy kedvezőbbé váljon a diplomácia és a külkapcsolatok légköre. Az elmúlt években az érdekeltek közül többen is (Európai Parlament, tagállamok, kulturális intézmények, civil társadalom) mind gyakrabban szólították fel az Európai Uniót a kultúra fokozottabban stratégiai jellegű megközelítésére a harmadik országokkal és régiókkal fennálló kapcsolataiban. Az erősödő nyomás hatására 2012 márciusában elindult ezen a téren egy stratégiát kijelölő folyamat, amelybe bekapcsolódtak a kulturális minisztériumok és külügyminisztériumok képviselői. A figyelem az első szakaszban Kínára összpontosult. A szándék az volt, hogy az EU és Kína jövőbeni kulturális kapcsolataihoz¹ stratégiai jövőképet javasolnak, tekintettel az Unió és Kína fejlődőben lévő stratégiai partnerségére, aminek nemrégiben adott lendületet a magas szintű „emberek közötti párbeszéd” (people-to-people-párbeszéd) megteremtése.

Kína stratégiai partnert és földrajzi prioritást jelent az EU és tagállamai számára. Egy változó világban számos kérdésben közösek az EU és Kína érdekei, és növekszik az egymástól való kölcsönös függőségük. Mind Európa, mind Kína rengeteg dolgot kínálhat a kultúra terén: mindketten hosszú, gazdag és sokszínű kulturális, nyelvi és történelmi örökséggel rendelkeznek. Az EU és Kína közötti történelmi és ideológiai különbségek ugyanakkor változatlanul fennállnak, ami hatással van a kulturális tevékenységeket érintő politikáikra és gyakorlataikra.

A kínai kulturális ágazat az elmúlt évtizedben jelentős fejlődésnek indult, köszönhetően a kínai kormány által bevezetett fontos reformoknak, befektetéseknek és nyitásnak. Ez a fejlődés – párosulva a kínai piac fokozatos megnyitásával – sokféle lehetőséget teremtett az európai kulturális szereplők, valamint az Európai Unió és Kína közötti megerősödött kulturális együttműködés számára, ami mindkét fél számára előnyökkel járt. Az EU tagállamai már gazdag hagyományokkal rendelkeznek a Kínával folytatott kétoldalú kulturális együttműködés terén, ami különféle ágazatokat fog át és kiterjed többek között a kulturális együttműködés támogatására, a kulturális diplomáciára, a nyilvános diplomáciára és a tájékoztatásra. A Kínával folytatott kulturális együttműködés ugyanakkor számos közös kihívást is jelent az EU tagállamai számára, amelyek elsődlegesen az EU és Kína eltérő kulturális, ügyrendi és közigazgatási hagyományaiból erednek.

Az EU és tagállamainak közös stratégiai jövőképe, továbbá egy hatékony, átfogó kínai kötelezettségvállalási keretrendszer, beleértve az átadás és az együttműködés eszközeit, jelentősen hozzájárulhatnak a közös kihívások leküzdéséhez, javítva az EU-ról kialakult képet és elmélyítve az EU és Kína közötti kulturális kapcsolatokat az elkövetkező években.

Egy ilyen stratégiai jövőkép általános célja az, hogy fejlessze az EU képességeit arra, illetve támogassa

¹ A Európai Bizottság a Tanács 2011–2014. évi kulturális munkatervével összhangban felállított egy kultúrával és külkapcsolatokkal foglalkozó szakértői csoportot, amelynek az Európai Külügyi Szolgálattal együtt a társelnöke lett. Habár a csoport munkája kísérleti jelleggel Kínára összpontosult, ennél átfogóbb módon is hozzájárult a kultúrának az Európai Unió külkapcsolataiban betöltött szerepéről folytatott általános megfontolásokhoz.

a tagállamokat abban, hogy maximálisan kiaknázhassák a kultúrában rejlő lehetőségeket, amely lehet a párbeszéd és a kölcsönös megértés generátora, az értékek megosztásának és az érdekek előmozdításának egyik közvetítő közege, valamint az európai és kínai társadalom közötti bizalomépítés és kölcsönös egymásra hatás egyik elsődleges forrása. Ez pontosabban a következő **konkrét célok** kitűzésében jelenik meg: egy jellegzetes, vonzó és következetesebb képet sugározni az EU-ról és az uniós kultúrák sokszínűségéről Kínában, különös figyelmet fordítva a fiatal kulturális szakemberekre és közönségekre; az EU, mint kulturális és kreatív „tőke” jelenlétének, láthatóságának és versenyképességének a fokozása Kínában; elősegíteni egy serkentő és méltányosabb környezet létrehozását a kulturális együttműködés/cserék számára az európai és kínai kulturális szereplők között.

Habár a tagállamok és Kína közötti kétoldalú tevékenységek alapvetően fontosak, és ez a jövőben sem változik, nagyobb hatás érhető el, ha egy szélesebb körű uniós perspektíva keretein belül koherensebb intézkedésekre, a szinergiák fokozására, valamint az egyéni kezdeményezések becsatornázására törekszenek, mivel ilyen módon megvalósulhat a tevékenységek nagyobb nagyságrendje és kritikus tömege, ami fontos, ha egy olyan méretű országot próbálunk elérni, mint Kína. A méretgazdaságosság emellett azt is lehetővé teszi, hogy a jelenlegi pénzügyi megszorítások mellett több eredményt érjünk el.

Ha sikerül az EU-ról következetesebb képet közvetíteni Kínában, akkor a kínai nagyközönség pozitívabb módon tekinthet az EU kulturális potenciáljára és az Unió sokszínűségének a gazdagságára, megerősítve ezáltal az Európai Unióról kialakult képet és az általa megtestesített értékeket.

Egy összehangolt európai uniós fellépés megerősítheti az EU befolyását a kínai hatóságokkal szemben az uniós tagállamok közös érdekkörébe tartozó kérdésekben. A tagállamok közötti információ megosztás és hálózatépítés megerősítése segíthet pontosabban meghatározni a közös érdekeket és akadályokat, továbbá hatékonyabban mobilizálhatja a megfelelő szakértelmet. Ez azután segíthet egy stimulálóbb környezetet kialakítani az EU és Kína kulturális cseréi számára, és hatékonyabban előmozdíthatja az európai kulturális és kreatív ágazatok együttműködését kínai kollégáikkal.

Az EU és Kína közötti kulturális kapcsolatok stratégiai megközelítésének a megvalósítása egy rugalmas és nyitott hozzáálláson alapul. Míg kölcsönös érdekek és lehetőségek potenciálisan minden kulturális és kreatív ágazatban megjelenhetnek, az első szakaszban a kölcsönös érdeklődésre számot tartó új területek között a következők szerepelnek: az EU és Kína közötti közös filmgyártás; televíziós formátumok előállítás és kereskedelmi hasznosítása; játékok (különösen online játékok és okostelefon alkalmazások, amelyek kevésbé érzékenyek a kalózkodásra); zene (különösen élő zenei előadások); animáció; tematikus szórakoztatás; építészet; design; kulturális merchandising; örökség (különösen a városi fenntartható fejlődéshez kapcsolódóan); múzeumok (különösen a kulturális tartalomfejlesztést és kezelést illetően); kortárs művészeti események és fesztiválok. A felsorolt területek mindegyikén mind európai, mind kínai részről megjelenik az igény arra, hogy képzéseken, társaktól való tanuláson, a legjobb gyakorlatok kicserélésén és hálózatépítésen keresztül előmozdítsák a szakmai készségek fejlesztését és a kapacitásfejlesztést.

A hozzáadott érték előállítása fokozott EU-szintű együttműködésen keresztül valamennyi szereplő – uniós intézmények, tagállamok és a civil társadalom – **közös felelőssége**. A közös fellépés számos területen teremthet hozzáadott értéket, ilyen többek között: az EU imázsának jobb meghatározása és kivetítése Kínában, például az európai sokszínűség közös tematikus megközelítéseken vagy a virtuális eszközök hatékonyabb kiaknázásán keresztül történő bemutatásával; az EU tagállamai és Kína számára egyaránt kihívást jelentő szakpolitikai és szabályozói kérdések tanulmányozása; a hálózatépítés és a kulturális szereplők közötti együttműködés előmozdítása, valamint szakmai fejlődésük támogatása. Összehangolt erőfeszítések szükségesek ahhoz, hogy biztosítani lehessen a megfelelő struktúrák és források rendelkezésre állását, amelyek az eredmények jobb tájékoztatáson alapuló és hatékony eléréséhez szükségesek. Rövidtávon fontos a meglévő források, struktúrák és eszközök meghatározása és jobb kihasználása – beleértve a Kína számára az Európai Unióban jelenleg elérhető eszközöket –, valamint a meglévő kétoldalú kezdeményezések európai dimenziójának a felerősítése. Kiemelt figyelmet kell továbbá fordítani a virtuális eszközökben rejlő potenciál kiaknázására, tekintettel az internetben rejlő hatalmas kínai lehetőségekre, különösen a fiatalabb generációk elérésében. Közép- és hosszútávon változatos megoldásokat kell találni,

többek között a vonatkozó jövőbeni európai uniós eszközökkel összefüggésben esetleg felmerülő lehetőségek megvizsgálásával, olyan új megközelítések kidolgozásával, amelyek szorosabb együttműködéshez és a tagállami erőforrások együttes hasznosításához vezetnek, magánfinanszírozás bevonásával, és a kínai féllel létrehozandó partnerségek kialakítása révén.

A szakértői csoport a fenti elemzés alapján megállapodott egy sor **javaslatban**, amelyek egyrészt általános javaslatokat és alapelveket tartalmaznak a kultúra stratégiai megközelítésére az EU és Kína kapcsolatában, másrészt konkrét ajánlásokat, amelyek ennek a megközelítésnek a megvalósítására összpontosítanak. A javaslatok a 2020-ig terjedő időszakot ölelik fel, és az EU intézményeinek és szolgálatainak, a tagállamoknak, kulturális intézményeknek valamint kulturális szervezeteknek szólnak.

I. Általános javaslatok a kultúra stratégiai megközelítésére az EU és Kína kapcsolatában

A szakértői csoport az alábbiakat javasolja a kultúra stratégiai megközelítésének kidolgozására az EU és Kína kapcsolatában:

1) Vegyék figyelembe a következő vezérelveket:

- a. A kulturális együttműködést *A kulturális kifejezések sokszínűségének védelméről és előmozdításáról szóló 2005. évi UNESCO-egyezmény* alapelveire kell építeni.
- b. Átfogó, pontosan meghatározott kultúra jövőképet kell elfogadni az EU külső fellépése keretében, amely minden szempontból társadalmi, gazdasági és politikai tőkének számít az EU és a tagállamok számára.
- c. Olyan egyetemes értékeket kell konkrét intézkedéseken és együttműködésen keresztül megosztani, amelyeknek az EU különleges jelentőséget tulajdonít, mint például a véleménynyilvánítás szabadsága vagy az információkhoz való szabad és egyenlő hozzáférés, amelyek elengedhetetlenek a kreativitás kibontakozásához.
- d. Tiszteletben kell tartani a kulturális ágazat autonómiáját, és meg kell határozni az alulról felfelé építkező folyamatok fontossági sorrendjét.
- e. Maximálisan ki kell aknázni a kultúrában rejlő potenciált, amely párbeszéd és kölcsönös megértés elindítója lehet, az értékmegosztás és az érdekképviselő közvetítő közege, valamint a bizalomépítés és a társadalmak közötti kölcsönös egymásra hatás ösztönzésének elsődleges forrása.
- f. Részt kell venni olyan hosszú távú, kétirányú folyamatokban, amelyek célja, hogy idővel kiépüljön a bizalom, kölcsönös megértésre és előnyökre törekedve Kínával.
- g. Többszintű megközelítést kell alkalmazni, figyelembe véve a tágabb ázsiai regionális környezetet, a kormányzás különböző szintjeit célozva meg Kínán belül (helyi, regionális, nem kormányzati szereplők).
- h. Átfogó folyamatokat kell kifejleszteni a meglévő szakértelemre és struktúrára alapozva mind az EU-n és a tagállamokon belül, mind Kínában, és ezeket stratégiaibb módon kell alkalmazni.
- i. Különleges figyelmet kell fordítani a fiatal generációra, mint az egyik fő célcsoportra, és meg kell határozni a leghatékonyabb kommunikációs eszközöket és tájékoztatást, beleértve az internetet és a közösségi médiát.

2) A kultúrát integrálják szisztematikusabb és stratégiaibb módon az EU kínai politikájába.

Ennek a célnak a megvalósítása érdekében az EU és a tagállamok:

- a. Alakítsanak ki szorosabb együttműködést és integráltabb munkamódszereket az érintett minisztériumok és a kultúráért és külpolitikáért felelős osztályok között.
- b. Integrálják hatékonyabban a kultúrát, mint a „puha hatalom” egyik elemét a nyilvános diplomácia és a tájékoztatási stratégiák keretében.
- c. Biztosítsák egyfelől a kulturális diplomácia és együttműködés, másfelől a külkapcsolatot egyéb vonatkozó politikáinak és prioritásainak a megfogalmazását (mint például a fenntartható fejlődés, városiasodás, emberi jogok, kereskedelemmel és szellemi tulajdonjoggal kapcsolatos kérdések, jogállamiság, biztonság).
- d. Módszeresebben vegyék bele a kulturális és társadalmi szempontokat az országelemzéseikbe.

3) Képzésen, a mobilitáson, hálózatépítésen és a projektfejlesztés konkrét támogatásán keresztül

mozdítsák elő az alulról felfelé építkező megközelítéseket, valamint a közvetlen és fenntartható együttműködést az EU és Kína kulturális szakemberei és szervezetei között.

4) Fejlesszék az európai kulturális és kreatív ágazatok kapacitását és javítsák a versenyképességüket.

5) Megfelelő és sokféle erőforrást tárjanak fel uniós és tagállami szinten egyaránt, továbbá törekedjenek hatékony partnerségekre Kínában.

Konkrétabban:

- a. A kultúra és külkapcsolatok terén bevezetendő jövőbeni európai uniós eszközökben támogatást kell biztosítani az EU külkapcsolataiban a kultúra stratégiai megközelítését célzó intézkedéseknek;
- b. Innovatív megközelítéseket kell megtervezni a tagállamok számára a feladatok megosztására és az erőforrások együttes hasznosítására a jobb méretgazdaságosság elérése és annak érdekében, hogy erőfeszítéseiket uniós szinten fejtsék ki;
- c. Be kell vonzani a magántőkét, és a magánszférából is be kell vonni a kultúrában érdekeltet, például vállalkozásokat és alapítványokat.

A szakértői csoport javasolja, hogy vegyék figyelembe ezeket az általános javaslatokat és vezéreelveket, amikor az EU más harmadik országokkal/régiókkal folytatott kapcsolataiban stratégiai megközelítést dolgoznak ki a kultúrával kapcsolatban.

II. Konkrét javaslatok a kultúra stratégiai megközelítésének megvalósítására az EU és Kína kapcsolataiban

A szakértői csoport az általános javaslatok és vezéreelvek alapján a következőket javasolja annak érdekében, hogy az EU és Kína kapcsolatában megvalósuljon a kultúra stratégiai megközelítése:

- 1) Következetesebb képet kell sugározni az EU-ról Kínában azáltal, hogy jobban integrálják a kultúrát a nyilvános diplomáciai stratégiákba, és fokozottabban stratégiai jellegű módon használják ki a virtuális eszközökben rejlő lehetőségeket nemcsak a bemutatás és branding, hanem a kulturális együttműködés konkrét formáinak az előmozdítására is.**
- 2) Módszeresebben és strukturáltabb módon, ágazat-specifikus alapon kell információkat gyűjteni az EU és Kína közötti kulturális együttműködésben való részvételben rejlő lehetőségekről és kihívásokról.**
- 3) Meg kell erősíteni az interakciókat az EU Kínában jelen lévő kulturális szereplői között egy kiterjedtebb hálózaton keresztül, amely összehozza a tagállamok kultúráért felelős képviselőit, a kulturális intézményeket, beleértve az EUNIC Kína klasztert valamint a nagyobb kulturális szervezeteket, alapítványokat és magánhálózatokat, szükség szerint.**
- 4) Meg kell bízni az EU pekingi delegációjában egy erre kijelölt kulturális központot azzal, hogy dolgozzon szorosan együtt a tagállamokkal annak érdekében, hogy elősegítse az érdekelt együttműködését, az információk gyűjtését és megosztását, továbbá a közös megközelítéseket a kínai hatóságok irányában a tagállamok közös érdeklődésére számot tartó kérdésekben.**

III. Az előrelépés iránya: konkrét lépésváltás az EU és Kína közötti kulturális kapcsolatokban

Ahhoz, hogy az EU és Kína közötti kulturális kapcsolatokban előrelépés történjen a konkrét lépésváltás felé, a szakértői csoport a következőket javasolja:

- 1) 2013-ban haladéktalanul elindítani egy kísérleti szakaszt** az alábbi célkitűzésekkel:
 - a. Megbízni az EU pekingi delegációjában egy erre kijelölt kulturális fókuszpontot** azzal, hogy dolgozzon szorosan együtt a tagállamokkal;
 - b. Létrehozni egy kibővített hálózatot a megfelelő uniós kulturális érdekeltekből Európában és Kínában, és elősegíteni az interakciókat és az információk megosztását;**
 - c. Bevezetni egy sor ágazat-specifikus felmérést és kutatást** az alábbi céllal:
 - i. információkat gyűjteni a kiválasztott ágazatokban az EU és Kína közötti együttműködés aktuális állásáról,
 - ii. javaslatokat tenni arra vonatkozóan, hogy az EU hogyan juthat a legjobban hozzáadott értékhez a kiválasztott ágazatokban,
 - iii. elemezni a javasolt intézkedések megvalósíthatóságát.
 - d. A kísérleti szakasz prioritásainak a megállapításánál tekintetbe kell venni „Az EU és Kína kölcsönös érdekkörébe tartozó területek” című jelentés 3. pontjában elemzett, kölcsönös érdeklődésre számot tartó területeket.**
- 2) Konkrét prioritásokat, intézkedéseket és forrásokat kell meghatározni közép-hosszú távra a kísérleti szakasz eredményei alapján.**
- 3) A végrehajtott intézkedések eredményeit rendszeresen értékelni kell, a javasolt stratégia esetleges félidős értékelésével (2017-re).**

Jelentés a művészetek és kulturális intézmények politikáiról és bevált gyakorlatairól a kultúrához való könnyebb hozzáférés és a kultúrában történő szélesebb körű részvétel elősegítése érdekében

Nyitott Koordinációs Módszer (OMC) tagállami szakértőkből álló munkacsoport a kulturális sokszínűségért és interkulturális párbeszédért

1. Bevezetés

A kultúrához való hozzáférés még mindig nagyon aktuális kérdés Európa-szerte. A kultúrában történő részvételre vonatkozó rendelkezésre álló adatok azt mutatják, hogy a népesség jelentős része továbbra sem vesz részt a főáramhoz tartozó kulturális tevékenységekben; a hátrányosabb helyzetűek (jövedelmi és képzettségi szint szempontjából) még kevésbé, mint a magasabb képzettségi szinttel és magasabb jövedelemmel rendelkezők.

A kultúrában történő részvétel emberi jog, és a személyes fejlődésének, a kreativitásnak és jóllétnek fontos építőeleme. Ugyanakkor a közfinanszírozásban részesülő intézmények által nyújtott kulturális szolgáltatásokból gyakran csak a népesség egy bizonyos hányada részesül. Ez szükségessé teheti a részvétel növelésére irányuló stratégiák pontos meghatározását, hogy így biztosítani lehessen az egyenlő és hatékony erőforrás-felhasználást.

2. A jelentés háttere

A jelentés az EU tagállamait képviselő 24 szakértőből álló „**A kultúrához való könnyebb hozzáférés és a kultúrában történő szélesebb körű részvétel**” munkacsoport által végzett munka eredménye. A munkacsoport 2011 elején kezdte meg működését a Tanács **2011–2014 közötti időszakra szóló kulturális munkaterve**¹ alapján, amely az **Európai Kulturális Menetrendet**² hajtja végre.

A csoport munkája során a Nyitott Koordinációs Módszert (OMC) alkalmazta, amely az EU tagállamai közötti olyan önkéntes együttműködés, melynek célja a döntéshozatal javítása a szerzett tapasztalatok megosztása révén. Az Európai Kulturális Menetrend 2007. évi elfogadását követően a módszert 2008-ban a kultúra területére is kiterjesztették.

A munkacsoport által megvitatott kérdéseket olyan példákon keresztül ábrázolták, amelyek kiemelték a résztvevő tagállamok szakpolitikai intézkedésekre vagy művészeti és kulturális intézményekre vonatkozó jelenlegi gyakorlatát.

¹ Az Európai Bizottság 2007 májusában javasolta, és az Európai Unió Tanácsa 2007 novemberében hagyta jóvá:

<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:287:0001:0004:EN:PDF>

² http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/educ/117795.pdf

3. Miért fontos a hozzáférés? Kinek a hozzáférése?

A munkacsoport kiemelte, hogy a hozzáférésre irányuló törekvések mögött számtalan különböző munkaterv állhat, annak ellenére, hogy a szakpolitikák és a gyakorlatok gyakran közelítenek egymáshoz. A közigazgatási szervek például érdekeltek lehetnek abban, hogy a **közfinanszírozást újraelosztás keretében használják fel**, és az a lakosság lehető legszélesebb köréhez eljusson. A kultúrát mint közszolgáltatást támogatják, és a hozzáférés és részvétel biztosítása elsősorban a szolgáltatás hatékonyságának biztosítását, valamint az erőforrások elosztásában jelentkező egyenlőtlenségek leküzdését jelenti. A hozzáférés támogatására vonatkozó okok másik csoportja ahhoz az elképzeléshez kötődik, hogy **a kultúra a társadalom átalakításának tényezője**: a kulturális életben való részvétel joga mint esélyegyenlőségi kérdés; a kultúra mint a társadalmi befogadás elősegítője; a kultúrában történő részvétel mint a társadalmi osztályok közötti határok felszámolásának módja; valamint a kultúra mint a kreativitás egyik kulcskompetenciája és alapja. A kulturális intézmények tekintetében a munkaterv arra is összpontosíthat, hogy új közönséget szólítsanak meg az intézmények fenntarthatóságának biztosítása érdekében, figyelembe véve például sok hagyományos intézménynél a jelenlegi előregedő közönséget.

Alapvető fontosságú tisztázni a megfelelő stratégia kidolgozásához, hogy miért kívánatos a közönség létszámnövelése. Tulajdonképpen a munkatervtől függően változhatnak a célcsoportok, valamint az elérikükhöz használt intézkedések.

A hozzáférés stratégiai megközelítését a célok meghatározásával kell kezdeni, és tartalmaznia kellene a felhasználók szokásainak elemzését, és annak okait, hogy miért nem élnek a kulturális kínálattal; a stratégia végrehajtását ellenőrzésnek és értékelésnek kell követnie.

A hallgatóság elemzése lehetővé teszi az akadályok pontos meghatározását, valamint segítségével meg lehet becsülni, hogy ezen akadályok elhárításához és az adott csoport megnyeréséhez mekkora erőfeszítés/befektetés szükséges. Az elemzés rendszerint különbséget tesz a „központi” közönség, az alkalmi vagy potenciális felhasználók, valamint a nem felhasználók között. **A nem felhasználók igényeinek** elemzése – még ha nagy erőfeszítéseket igényel is – a gyakorlatok átfogóbb felülvizsgálatát teheti lehetővé az elérendő céltól függően. **A fiatalok kultúrafogyasztási mintáinak elemzése** is különösen hasznos. A felmérések azt mutatják, hogy a fiatalok kifejezetten érdeklődnek a kulturális termékek (zene, filmek stb.) iránt, mégis alulreprezentáltak a kulturális intézmények közönségében. E jelenség okának megértése alapvető fontosságú lehet a kulturális intézmények fenntarthatóságához.

4. Hogyan valósítható meg? A hozzáférés akadályainak elhárítása

A hozzáférés növelésének első és legklasszikusabb megközelítése a részvételt gátló akadályok beazonosítása és elhárítása. Az ilyen akadályok lehetnek **fizikai, pénzügyi vagy földrajzi természetűek**, de lehetnek kevésbé kézzelfoghatóak, mint például a **kultúrában**, a hozzáállásban vagy az észlelésben fennálló akadályok. A csoport az akadályok leküzdésére irányuló kezdeményezések széles körét vizsgálta meg.

A vizsgálat kiemelte a **partnerségek kulcsfontosságú szerepét**. Az intézkedések **jobban tervezhetők a részvételen alapuló megközelítést alkalmazva**, azaz a potenciális közönséggel történő konzultáció útján. Például kulcsfontosságú az együttműködés a fogyasztókkal élőket képviselő szervezetekkel az akadálymentes hozzáféréssel kapcsolatos kérdések hatékony kezelése érdekében.

A **pénzügyi akadályokkal** kapcsolatban a csoport mindig ugyanarra a következtetésre jutott. A pénzügyi akadályok elhárítása ingyenes belépés biztosításával csak **akkor hatékony, ha azt más intézkedések is kísérik**, amelyek a célközönség konkrét érdeklődési körére vagy igényeire irányulnak.

5. Hogyan valósítható meg? Közönségépítés

Bár fontos a hozzáférés fizikai és pénzügyi akadályainak elhárítása, ez gyakran nem elegendő új közönség megnyeréséhez. A bizonyítékok azt mutatják, hogy a **hozzáférés és a részvétel kérdése inkább a keresleti**, mint a kínálati oldalon jelenik meg. Ezért a „közönségfejlesztést” célzó törekvések mindenekelőtt a **kereslet megteremtéséről** szólnak.

Az iskoláskorú gyermekeket, a fiatalokat és a felnőtteket célzó oktatási tevékenységek a legkézenfekvőbb módszerek ahhoz, hogy a célcsoportok kapcsolatba kerüljenek a kultúrával, és érdeklődni kezdjenek iránta. **A kulturális oktatást ezért kell a kulturális terület egyik alaptevékenységének tekinteni.** A kereslet fejlesztése elsősorban azt jelenti, hogy olyan képességeket és ismereteket adunk az embereknek, amelyek révén értékelni tudják a művészeteket, és kifejlődik bennük az igény arra, hogy még több kulturális élményt szerezzenek. Ezáltal a kulturális oktatásnak fontos szerepe van a fenntarthatóságban.

Meg kell jegyezni, hogy a kultúrában való részvételt az oktatás és a családi háttér determinálja leginkább. Azonban a művészeteknek és a kulturális oktatásnak nagyon korlátozott szerepe van a tagállamok alapfokú és középfokú oktatási tantervében, és egyes oktatási formákban, mint például a szakképzésben, nincsenek is jelen. Figyelembe véve a kultúra személyes fejlődésben és kreativitásban betöltött kulcsfontosságú szerepét, **a művészeteknek és a kulturális oktatásnak minden iskolatípus tantervében szerepelnie kellene, a szakképzést is beleértve.**

A karnyújtásnyira lévő szolgáltatások (arm's-length services) és intézmények döntő szerepet játszhatnak a kultúra iránti kereslet megteremtésében. Számos régióban a helyi közkönyvtárak és a közösségi kulturális központok a leggyakrabban használt kulturális intézmények. Kulcsszerepet játszanak a továbbképzésben, és közvetítőként elősegíthetik a „magasművészeti” intézményekben való jártasság hiányában fellépő társadalmi és kulturális akadályok leküzdését. Néhány ilyen intézményben jelenleg folyik az eddig betöltött szerepkör alapos átgondolása, és a társadalmi befogadás központi szereplőjeként történő újrapozicionálás. Az ilyen szerepkörnek nemcsak a finanszírozó hatóságok részéről történő szemléletváltásban kell megvalósulnia, hanem a szakemberek munkaköri leírását és képzését is felül kell vizsgálni.

Míg az oktatás a jelenlegi kulturális kínálat iránti igény megteremtésének egyik klasszikus eszköze, a közönségfejlesztést célzó radikálisabb megközelítés **megkérdőjelezi a megcélzott közönség számára nyújtott kínálat relevanciáját, figyelembe véve annak igényeit és érdeklődési körét.** Valójában a felhasználók körében végzett felmérések azt mutatják, hogy nem mindig a társadalmigazdasági hátrány a fő oka annak, hogy valaki nem jár kulturális intézményekbe. Különösen a fiatalok mutatnak érdektelenséget szinte szociális háttérüktől függetlenül nem a kultúrával, hanem azon intézményekkel szemben, ahol a kultúrát ünneplik és őrzik. Ezen a jelenségen az intézményeknek és a finanszírozó hatóságoknak alaposan el kell gondolkodniuk. **A kultúra iránti érdeklődés és a bekapcsolódás ösztönzéséhez szükséges lehet a kulturális termékek** (az egyének és a közösség szempontjából fennálló) **relevanciájának mérlegelése.** Ez magában foglalhatja a kulturális szolgáltatások programjának és hátterének (pl. helyszín) újraértelmezését vagy újrapozicionálását. Ez akár az intézmények általános szemléletének és megbízatásának felülvizsgálatát is jelentheti, ideértve a döntéshozatali folyamatokat és módszereket. Habár ez a megközelítés hatását tekintve a legnagyobb mértékű és a legígéretesebb, ugyanakkor a legnagyobb kihívásokkal és a legösszetettebb meghatározással és végrehajtással járhat. A fő kérdések arra vonatkoznak, hogyan határozzuk meg, hogy mi releváns, továbbá azt, hogy ki dönti el, hogy kinek mi a releváns, és hogyan határozható meg, hogy mi is igazán releváns.

6. Új lehetőségek a digitális korszakban és közvetlen részvétel a művészet megteremtésében

A munkacsoport röviden azt is megvizsgálta, hogy az új média és online szolgáltatások hogyan emelhetik a kultúrában való részvétel szintjét, és hogyan változtathatják meg és növelhetik a kultúrához történő hozzáférés mértékét. A digitális technológia mindenekelőtt **az információhoz való hozzáférés** és a kulturális oktatás lehetőségeinek **drasztikus növekedését** teszi lehetővé. Ez következőképpen elősegítheti és javíthatja a kultúra fogyasztását. Végül, ami talán még ennél is fontosabb, a digitális technológiák és a közösségi média lehetővé teszi, hogy az emberek könnyebben váljanak a kultúra létrehozóivá. Lehetővé teszik továbbá a műfajok jobb keveredését, és egy új populáris kultúra megjelenését. Mindennek végül forradalmi hatása lehet, **elmosódhatnak a határvonalak a kultúrát létrehozók és a fogyasztók között.** Ez magában foglalhatja azt is, hogy elmozdulunk attól a modelltől, amelyben csak a művészetekkel és kultúrával foglalkozó szakemberek és intézmények lehetnek alkotók/forgalmazók/kritikusok egy olyan modell felé, amelyben mindenki alkothat, mindenki lehet műkritikus, és a tartalmat a felhasználók ellenőrzik. Ez különösen a kulturális intézmények számára jelenthet kihívást, és számukra létfontosságú,

hogyan megértsék, milyen változásokat hoz magával a digitális váltás, és ezzel kapcsolatban hogyan pozícionálják magukat.

A művészetekkel és a társadalmi változásokkal kapcsolatban meg kell jegyeznünk, hogy gyakran a művészetek megteremtésében való közvetlen részvételben rejlik az átalakulás legnagyobb lehetősége, és ez az élet egyéb területein is változásokhoz vezethet. A kultúrában való részvétel, a megfigyelés és a fogyasztás mind nagyon fontosak, de ezek alapvetően más-más tapasztalatot jelentenek, amelyek nem feltétlenül kötődnek egymáshoz, azaz a közösségi művészetekben való közvetlen részvétel nem feltétlenül ösztönzi az egyént, hogy az intézményekben több kulturális eseményen vegyen részt. A csoport tanácskozásai a kulturális intézmények lehetséges szerepére koncentráltak **a nem professzionális művészetekben való részvétel támogatásában**. Kiemelték, hogy a hivatásos kulturális szereplők és az amatőr művészetek közötti partnerség biztosíthatja a minőséget, és minden résztvevő számára növelhetik az élmény értékét. Ugyanakkor azt is hangsúlyozták, hogy a hivatásos művészeknek speciális képzésre és adott gondolkodásmódra van szükségük ahhoz, hogy sikeresen tudjanak együttműködni amatőr művészekkel, különösen kihívásokkal teli környezetben, így közvetítésre lehet szükség.

7. További megjegyzések

A tapasztalatcsere azt mutatta, hogy míg egyes országokban régóta tárgyalnak arról, hogy hogyan lehetne a kultúrához való hozzáférést és az abban történő részvételt növelni, addig más országokban ez a téma viszonylag új. Ezért **mind európai, mind nemzeti szinten nagyon hasznos a tapasztalatok megosztására és cseréjére szolgáló platform kialakítása**.

Felmerült továbbá, hogy a hozzáférés növelésére irányuló kezdeményezések összetettségük miatt **csak akkor lehetnek sikeresek, ha az intézmény „magáénak érzi” azokat**, és nem pedig a finanszírozó hatóságok előírásainak. Ezért alapvetően fontos, hogy a célokat a finanszírozó hatóságok és az intézmények megvitassák és megosszák egymással.

Ezért is **szükséges hosszú távú támogatás** a hozzáférés érdekében végzett alapos munkához; a projekteknek hosszú életűeknek kell lenniük ahhoz, hogy a szervezeti kultúra megváltozásához vezessenek. Ahhoz, hogy a hozzáférést előtérbe helyező szemlélet beépülhessen az intézményi kultúrába, **jelentős beruházásokra van szükség a munkatársak képzése terén**. A munkatársak tapasztalatait értékként kell kezelni, és tőkét kell belőle kovácsolni, a kulturális intézmények közötti hálózatépítés pedig elősegítheti, hogy az ilyen tapasztalatokat tovább gazdagítsák és megbecsüljék.

Az OMC munkacsoport elnöke:

François Marie, francois.marie@culture.gouv.fr

Európai Bizottság

Oktatásügyi és Kulturális Főigazgatóság

D. Igazgatóság – Kultúra és Média

D1-es Egység – Kultúrpolitika, sokszínűség és a kultúrák közötti párbeszéd

E-mail: EAC-UNITE-D1@ec.europa.eu

Jelentés és eszköztár a kulturális javak uniós tagállamok között történő kölcsönzésével kapcsolatos költségek csökkentése a gyakorlatban

Az Európai Unió tagállamok szakértőinek a gyűjtemények mobilitásával foglalkozó,
Nyitott Koordinációs Módszert alkalmazó (OMC) munkacsoportja

1. Bevezetés

A múzeumoknál régi hagyományai vannak a kulturális örökség más múzeumokkal és intézményekkel történő megosztásának. Egyik legfontosabb feladatuk az, hogy tárgyakat kölcsönöznek más múzeumoknak. A múzeumi gyűjtemények és azok Európai Unión belül történő felhasználása 2000. eleje óta kiemelt helyen szerepel az EU napirendjén, ami számos projekten, eseményen és egyéb kezdeményezésen keresztül megjelent. Az elsődleges kihívást a múzeumok közötti együttműködés előtt álló rengeteg akadály elhárítása, valamint a gyűjtemények mobilitásának ösztönzése jelenti. A 27 tagország különböző múzeumaiban elhelyezett gazdag és sokrétű európai gyűjtemények megérdemlik, hogy a nagyközönség javára használják őket. Ilyen módon megosztjuk egymással kulturális örökségünket, és hozzájárulunk a közös európai kulturális térséghez tartozás érzésének kialakításához.

2. A jelentés körülményei

A jelentést és eszköztárt a gyűjtemények mobilitásával foglalkozó munkacsoport készítette. A munkacsoportot a Tanács hozta létre 2011 márciusában a **2011–2014-es időszakra vonatkozó kulturális munkaterve**¹ alapján, az **európai kulturális menetrend**² végrehajtásának keretében. A Tanács munkaterve új prioritást állapított meg, a „Kulturális örökség, ideértve a gyűjtemények mobilitását is” címmel.

A csoport munkája során a Nyitott Koordinációs Módszert (OMC) alkalmazta. Az OMC az uniós tagállamok közötti együttműködés önkéntes formája, amelynek célja a szakpolitikai döntéshozatal és struktúrált együttműködés javítása a bevált gyakorlatok átadásának megszervezése révén. A módszert az Európai Bizottság 2007-es Kulturális Menetrendben megfogalmazott ajánlására 2008-ban a kultúra területére is kiterjesztették.

A jelenlegi munkacsoport a gyűjtemények mobilitásával és a múzeumi tevékenységekkel foglalkozó korábbi munkacsoport által elért eredményekre támaszkodott, amelyet a Tanács 2008–2010-es időszakra vonatkozó kulturális munkaterve alapján hoztak létre, és jelentéseket készítettek az állami garancia rendszerekről, hosszú lejáratú műtárgykölcsönzésekről, a lefoglalás alóli mentességről, valamint a lopás és illegális kereskedelem megelőzéséről.

A csoport, melynek társelnökei Hillary Bauer (UK) és Rosanna Binacchi (IT) voltak, azt a célt tűzte ki, hogy a gyűjtemények mobilitásával összefüggésben minden kapcsolódó témakörben meghatározzon bevált gyakorlatot, és létrehozzon egy eszköztárt, amely gyakorlati tanácsokkal szolgál a nemzeti hatóságok és múzeumi szakemberek számára. 25 tagállam szakértői vettek részt ebben az OMC-csoportban, és szakemberek százait vonták be, illetve járultak hozzá a csoport munkájához egész Európából.

¹ Az Európai Bizottság javasolta 2007 májusában, és az Európai Unió Tanácsa jóváhagyta 2007 novemberében: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:287:0001:0004:EN:PDF>

² http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/educ/117795.pdf

3. A gyűjtemények mobilitásának növelése: a négy fő kihívás

A csoport négy fő kérdésre összpontosított, amelyekkel külön tematikus alcsoportok foglalkoztak:

1. az **állami garancia** rendszerek és megosztott felelősségi megállapodások javítása és kiterjesztése az EU tagállamai szintjén;
2. a műalkotások és kulturális javak **értékbecslési folyamatainak**, valamint az állami garancia (és megosztott felelősség) célját szolgáló értékbecslési rendszerek/mechanizmusok javítása;
3. a kockázatfelmérés folyamatának egyszerűsítése és javítása kölcsönadás és kölcsönvétel esetén; valamint
4. A szállítási eljárások megbízhatóbbá és olcsóbbá tétele.

A végső jelentés és eszköztár a kulturális tárgyak uniós tagállamok között történő cseréjével kapcsolatos költségek gyakorlati csökkentéséről 2012 szeptemberében készült el.

4. A jelentés ajánlásai

Ajánlások az európai intézmények számára:

- fontolják meg egy tagállami szakértőkből álló, a gyűjtemények mobilitásával foglalkozó állandó bizottság létrehozását annak érdekében, hogy nyomon kövessék a jelentés ajánlásainak végrehajtását és az eszköztár használatát, továbbá, hogy megtalálják az információk frissítésének módját;
- gondoskodjanak arról, hogy a jövőbeni kultúra programok finanszírozása megfelelően figyelembe vegye a múzeumi szempontot, és így a kölcsönadás és kölcsönvétel fokozásán keresztül szélesebb körűvé váljon a közös európai örökséghez való hozzáférés;
- derítsék fel a potenciálisan versenyellenes gyakorlatokat a korlátozott számú műtárgy-szállítmányozásra szakosodott cég körében, a költségek csökkentése céljából; továbbá
- segítsék elő és ösztönözzék az Erasmus programhoz hasonló, múzeumok közötti csereprogramokat a múzeumi szakemberek számára, különös tekintettel a regisztrátorokra és a kölcsönzés kezelésében közvetlenül érintett egyéb alkalmazottakra.

Ajánlások a tagállamok számára:

- vezessenek be egy állami garancia rendszert, amely mögött ott áll a központi kormányzat, és amelyet egy erős biztonsági ellenőrzési rendszer egészít ki, amely a kulturális tárgyak kölcsönadásában és kölcsönvételében érintett valamennyi helyszínre és folyamatra kiterjed;
- győzzenek meg minden kölcsönadót és kölcsönvevőt arról, hogy vegye igénybe ezt a rendszert és akadályozza meg az egyes kereskedelmi biztosítók részéről tapasztalható versenyellenes magatartást, akik hamis színben tüntetik fel az állam által kínált garancia rendszerek megbízhatóságát, azt állítva például, hogy a kormányok valós igény esetén nem fizetnek elég gyorsan;
- amikor nem alkalmazhatók állami garancia rendszerek, fontolják meg a megosztott felelősségi rendszerek alkalmazását azok között, akik gyakran kölcsönöznek egymásnak;
- vezessenek be és alkalmazzanak könnyen érthető kockázatfelmérési eljárásokat;
- vezessenek be és alkalmazzanak közös értékbecslési szabványokat és eljárásokat azzal az általános cél-

lal, hogy elkerüljék az értékek felesleges emelkedését;

- vezessenek be és alkalmazzanak minél több szabványos és nemzetközileg elfogadott nyomtatványt és dokumentumot; és
- támogassák a múzeumokat egy, a bejövő és kimenő kölcsönzések ellenőrzéséért felelős valamennyi múzeumi alkalmazottat tömörítő országos regisztrátori szervezet létrehozásában, a közös problémák és a bevált gyakorlatok megfontolása céljából.

Ajánlások múzeumi szakemberek számára:

- kövessék az új fejleményeket, vegyenek aktívan részt a vonatkozó hálózatokban és legyenek mindig tájékozottak a legfrissebb információkat szolgáltató kapcsolattartó pontokról;
- kerüljék a szerződéskötést az olyan vállalatokkal, amelyek a ténylegesen nyújtott szolgáltatáshoz közvetlenül nem kapcsolódó speciális előnyöket kínálnak, vagy amelyek súlyos hátrányba hoznak egy másik piaci szereplőt.

Minden szinten:

- a múzeumi szakembereket (valamint kormányzati tisztségviselőket) ösztönözzék személyes kapcsolatok létesítésére és fenntartására, mivel a személyes bizalom a gyűjtemények sikeres kölcsönadásának és kölcsönvételének egyik legfőbb tényezője;
- támogassák és képezzék a múzeumi szakembereket rendszeres szemináriumokon, valamint a vonatkozó irodalom országos szintű terjesztésével;
- hozzanak létre múzeumok közötti csere-/Erasmus programokat a kölcsönzések intézésében közvetlenül részt vevő múzeumi szakemberek számára;
- nevezzenek ki kapcsolattartót a megfelelő múzeumban, akihez más tagállamok valamennyi országos szintű múzeumi szakembere kérdéseket intézhet;
- jelöljenek ki egy országos múzeumi szervezetet vagy egy önálló múzeumot arra a feladatra, hogy nemzeti szinten gyakorlati képzéseket szervezzon múzeumi szakemberek számára;
- a kölcsönadási és kölcsönvételi folyamatot vegyék bele a jövő múzeumi szakembereinek egyetemi oktatási programjaiba (pl. muzeológia kurzusok).

A jövőre vonatkozóan a következő ajánlásokat tették:

- A nemzeti kapcsolattartóknak össze kell gyűjteniük a tapasztalatokat, és platformot kell biztosítaniuk a gyakorlati ismeretek megosztására, valamint országos szintű megoldásokat kell keresniük.
- A nemzeti kapcsolattartóknak biztosítaniuk kell, hogy a kérdéseket és aggályos területeket uniós szinten vessék fel.

5. Eszköztár a kulturális tárgyak uniós tagállamok között történő kölcsönzésével kapcsolatos költségek gyakorlati csökkentéséről

A Gyűjtemény mobilitási eszköztár olyan hasznos útmutatót, ellenőrzőlistákat, adatlapokat és gyakorlati információkhoz vezető linkeket kínál a múzeumi szakemberek számára, amelyeket a kölcsönadás és kölcsönvétel folyamán fel lehet használni.

Emellett irányelveket javasol a tagállamok kormányai számára arra vonatkozóan, hogyan lehet előmozdítani a gyűjtemények mobilitását (és jelentősen csökkenteni a teljes költséget); ehhez elkészítették egy állami garancia rendszer vázlatát valamint egy ellenőrzőlistát arról, hogy mit kellene tartalmaznia az állami garancia rendszerrel kapcsolatos irányelveknek.

A kölcsönadás és kölcsönvétel feltételeinek tárgyalása során használt szakkifejezések pontosabb megértése érdekében elkészült egy négynyelvű szöveget angolul, franciául, németül és olaszul.

Az eszköztár az alábbiakat tartalmazza:

- útmutató az állami garancia bevezetéséhez;
- a felelősség megosztás irányelvei;
- értékbecslési ellenőrzőlista;
- kockázatfelmérési irányelvek;
- a kockázatfelmérés bevált gyakorlatai;
- a szállítási költségek csökkentésének bevált gyakorlatai;
- szöveget angol, francia, német és olasz nyelven.

A gyűjtemények mobilitásával foglalkozó OMC-munkacsoport társelnökei:

Hillary Bauer (Egyesült Királyság); e-mail: hillarybauer@hotmail.com és
Rosanna Binacchi (Olaszország); e-mail: rosanna.binacchi@beniculturali.it
Európai Bizottság
Oktatásügyi és Kulturális Főigazgatóság
„D” Igazgatóság – Kultúra és Média
D1 egység – Kultúrpolitika, sokszínűség és kultúrák közötti párbeszéd
e-mail: EAC-UNITE-D1@ec.europa.eu

Jelentés a művészek mobilitását támogató programokról: öt alapelv

A tagállamok szakértőinek mobilitást támogató programokkal
foglalkozó Nyitott Koordinációs Módszert alkalmazó (OMC) munkacsoportja

1. Bevezetés

A mobilitás számos európai művész és kulturális szakember szakmai életének elválaszthatatlan része. A művészek és műveik országokon átívelő forgalma szélesíti a közönséget, bővíti a piacokat és javítja a munkalehetőségeket. A mobilitás nem pusztán a határokon át történő utazásról, hanem az eredményekről is szól. Ez az oktatást/képzést, alkotást, gyártást, terjesztést/elosztást, dokumentálást/médiát, valamint a művészeti kritikát/megővést is magukban foglaló folyamatok láncolatának egyik nélkülözhetetlen eleme. Az előnyök biztosításához szükség van a mobilitásra az Európai Unión belül éppúgy, mint az EU és a szomszédos országok között mindkét irányban, és azon túl.

Európa jelenleg a válság és átalakulás időszakát éli. A költségvetési megszorítások, a globalizáció és az Európai Unió (EU) tagállamai közötti növekvő egyenlőtlenségek befolyással vannak a kulturális ágazatra, amit eltérő mértékben a művészek mobilitási programjainak meghatározott területén is megéreznek.

Ez a „Jelentés a művészek mobilitását támogató programokról: öt alapelv” tehát különösen időszerű, mivel forrásként szolgál majd a politikai döntéshozók és a kulturális szervezetek számára az EU tagállamaiban, a kulturális szervezetek számára a harmadik országokban, valamint az Európai Bizottság számára arra vonatkozóan, hogy a mobilitást támogató programokat és rendszereket hogyan lehet az új körülményekhez igazítani.

2. A jelentés körülményei

A jelentést a **mobilitást támogató programokkal foglalkozó munkacsoport** készítette, amely a részvétel iránt érdeklődő 25 tagállamot képviselő ugyanennyi szakértőből állt. A munkacsoport 2011 elején kezdte meg működését a **Tanács 2011–2014-es időszakra vonatkozó kulturális munkaterve**¹ alapján, az **európai kulturális menetrend**² végrehajtásának keretében.

A csoport munkája során a **Nyitott Koordinációs Módszert (OMC)** alkalmazta. Az OMC az uniós tagállamok közötti együttműködés önkéntes formája, amelynek célja a szakpolitikai döntéshozatal és strukturált együttműködés javítása a bevált gyakorlatok átadásának megszervezése révén. A módszert az Európai Bizottság 2007-es Kulturális Menetrendben megfogalmazott ajánlására 2008-ban a kultúra területére is kiterjesztették.

A munkacsoport arra kapott megbízást, hogy vizsgálja meg és értékelje a mobilitás támogatását célzó programokat és terveket, hogy azonosíthassák azokat az akadályokat és problémákat, amelyekkel különösen a kulturális piac kisebb méretű szereplői, valamint a fiatal művészek és kulturális szakemberek szembesülnek, továbbá vizsgálja meg azokat a bevált gyakorlatokat, amelyek megmutatják, hogyan szüntethetők meg az említett nehézségek. A munkacsoport a művészek mobilitásával kapcsolatban korábban, a 2008–2010-es időszak kulturális munkaterve keretében végzett egyéb fontos munkákra is épített, illetve azokat folytatta.

1 Az Európai Bizottság javasolta 2007 májusában, és az Európai Unió Tanácsa jóváhagyta 2007 novemberében: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:287:0001:0004:EN:PDF>

2 http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/educ/117795.pdf

3. A művészek mobilitásának előnyei

A mobilitás előnyökkel jár a művészek és kulturális szakemberek, a nagyközönség, az EU tagállamai és az EU egésze számára. Létfontosságú a nagyszabású nemzetközi kulturális események sikere szempontjából éppúgy, mint a rövid távú, kis költségvetésű együttműködésekhez, amelyek hozzájárulnak a művészek és a kulturális szakemberek fejlődéséhez. Egyes országokban a mobilitás a művészeti és kulturális ágazatban összekapcsolódik a nemzetközi ismertségre és megbecsültségre való törekvéssel. Mások számára a mobilitás a „soft power” egyik eszköze, amely alkalmas a politikai és üzleti kapcsolatok elmélyítésére, ugyanakkor a kulturális export ösztönzésének eszköze is. A kisebb európai országok számára különösen fontos, hogy a művészek és kulturális szakemberek hozzáférhessenek a mobilitást támogató rendszerekhez.

A mobilitáson keresztül megvalósuló kulturális csere és együttműködés erősíti a megértést és az emberek közötti interkulturális párbeszédet, emellett elősegíti a toleránsabb és befogadóbb társadalmak kialakulását. A művészi kifejezőmód szabadsága iránti tisztelet, továbbá a kulturális kifejezőmód sokszínűségének védelme és támogatása melletti elkötelezettség Európában és másutt kapcsolatot teremthetnek a helyi és globális szintek között. Aki a mobilitást támogatja, az a legfőbb európai értékeket támogatja.

A mostani kritikus helyzetben a közjogi hatóságoknak újra át kell gondolniuk politikáikat, és meg kell tanulniuk kevesebb közpénzből többet kihozni. A művészek mobilitási és együttműködési programjai gyakran hatékony eszközök, amelyekkel alacsony költségvetésből sokféle előnyt hozó célt lehet megvalósítani, miközben magas szintű ismertséget és részvételt lehet elérni. Emellett a mobilitás kulcsfontosságú lehet az Európában tapasztalható egyensúlytalanságok kiegyenlítésében. Egy nyitott európai kulturális térség támogatása az egyik lehetséges válasz a sürgető felhívásokra, miszerint Európát nem szabad szűklátókörűen pusztán gazdasági projektként elképzelni.

4. A művészek mobilitását támogató programok öt alapelve

1. alapelv

Elismerni a művészek mobilitásának értékeit és előnyeit, és alapozni rájuk

2. alapelv

A művészek mobilitásának támogatását célzó tagállami szakpolitikák és EU-beavatkozások jobban egészítsék ki egymást

3. alapelv

Adaptálni a mobilitás támogatását célzó rendszereket a változó igényekhez és körülményekhez

4. alapelv

A művészek mobilitásának támogatása közös felelősség

5. alapelv

A hatékonyság és hatásosság igénye

1. alapelv

Elismerni a művészek mobilitásának értékeit és előnyeit, és alapozni rájuk

- A művészek és kulturális szakemberek mobilitásában rejlő sokrétű, sokszínű előnyök és értékek határozott, ismételt megerősítése.
- A művészek és politikai döntéshozók ébersége, hogy a kulturális mobilitási programok támogatását ne hanyagolják el.
- Pozitív összpontosítás a kisebb léptékű kísérleti találkozók, műhelyek és alkotóházak mobilitásának előmozdítására, figyelemmel az együttműködés felmerülő új irányzataira és mintáira.
- Elősegíti a kulturális ágazat fenntarthatóságát, ha a művészek mobilitásába történő befektetésen keresztül beleszövik a szakmai együttműködési kapcsolatok globális hálózatába.
- A művészek mobilitását célzó bizonyos támogatási rendszerek kiemelése viszonylag alacsony költséggel járó befektetés, amit a foglalkoztatási és foglalkoztathatósági politikákhoz hozzáigazítva és a nyitott európai munkaerőpiac céljával párhuzamosan kell megvalósítani.
- A járulékos előnyök maximálisan kiaknázásra kerülnek, és megbecsülik a művészek hozzájárulását a kreatív ágazatokhoz.

2. alapelv

A művészek mobilitásának támogatását célzó tagállami szakpolitikák és EU-beavatkozások jobban egésszé válnak egymással

- Az Európai Unió és a tagállamok közös fellépéssel valódi hozzáadott értéket teremthetnek.
- A „Kreatív Európa”, a kulturális és kreatív ágazatok 2014–2020-as időszakra javasolt új európai uniós keretprogramja foglalkozik a művészek mobilitásával a Kultúra ágon belül, elősegítve a kulturális és kreatív alkotások, valamint a szereplők országok közötti mozgását, továbbá a „kapacitásfejlesztés” célkitűzés keretében.
- Stratégiai megközelítést kell kifejleszteni, a kultúra előmozdítására alkalmazott módszerek javítása érdekében az EU nemzetközi kapcsolataiban, olyan mechanizmusok bevezetésével, amelyek jelenlétet biztosítanak a legfőbb globális kulturális piacokon.
- Kerülni kell a zárt, befelé forduló kulturális piacokat tartalmazó „üres zónák” létrehozását az európai kulturális infrastruktúrában.
- Az EU tagállamainak fel kell ismerniük, milyen pozitív értékek rejlenek az olyan művészek és produkciók társfinanszírozásában, amelyek nemzetközi projektekhez járulnak hozzá és az országhatárokon túl élő közönségekhez is eljutnak.

3. alapelv

Adaptálni a mobilitás támogatását célzó rendszereket a változó igényekhez és körülményekhez

- A rugalmasság elengedhetetlen a művészek európai mobilitásában megmutatkozó új igényekhez, irányzatokhoz és körülményekhez való alkalmazkodás érdekében és ahhoz, hogy tanuljunk a bevált gyakorlatokból. A multi- és interdiszciplináris gyakorlatoknak a mobilitást támogató rendszerekben is meg kell jelenniük.
- A különféle kulturális szereplőknek különálló programokra lehet szükségük ahhoz, hogy megvalósuljon a források igazságos elosztása, míg a kisebb léptékű, rövid távú kezdeményezések speciális támogató intézkedéseket igényelhetnek.
- A mobilitás támogatását célzó programok és tervek esetében létfontosságú az átlátható irányelvek és nyílt kiválasztási folyamatok alkalmazása.
- A mobilitást támogató programok támogathatósági feltételeit felül kell vizsgálni annak érdekében, hogy vegyék figyelembe a művészek hozzájárulását ahhoz a közeghez, amelyben dolgoznak és élnek, nemzetiségüktől függetlenül.
- A nemzetközi mobilitási programok és projektek irányelveit egynél több nyelven kell ismertetni, mivel a többnyelvűség a mobilitás elősegítésének egyik kulcsa.
- A mobilitás támogatását célzó programokról és tervekről szóló információkat a fogyatékkal élők számára is hozzáférhetővé kell tenni.
- A nemzetközi mobilitást be kell építeni a művészet szakos diákok karriertervezésébe.
- A környezeti fenntarthatóságot lényegesen határozottabban kell beépíteni a mobilitást támogató rendszerekbe.

4. alapelv

A művészek mobilitásának támogatása közös felelősség

- A művészek mobilitása közös felelősség, emellett partnerségi lehetőség a művészeti és kulturális ügyek számára.
- Új, decentralizált mobilitási minták bukkannak fel. A régiók szerepe egyre fontosabbá válik a mobilitás támogatását célzó rendszerekben, mivel egyes tagállamok régiói megerősítik kultúrpolitikájukat és egyre határozottabban törekcszenek a mobilitás és a kulturális csere előmozdítására.
- A 2014–2020-as időszakra szóló új kohéziós politika több lehetséges módozatot is bemutat a kulturális és kreatív ágazatok számára arra, hogyan emelhetik ki a növekedés előmozdításában játszott potenciális szerepüket, és hogyan válhatnak az intelligens specializációt szolgáló regionális innovációs stratégiák részévé.

- A kulturális mobilitást tovább kell korszerűsíteni a már meglévő egyéb uniós programokban, mint például a „Fiatalok lendületben”, az „Európa a polgárokért” programokban stb.

5. alapelv

A hatékonyság és hatásosság igénye

- Egyszerűsíteni kell a támogatáskérelmezési eljárásokat. Világos célokat és átlátható kiválasztási szempontokat kell meghatározni. Az ellenőrzésekre és értékelő jelentésekre vonatkozó kérelmeknek a megítélt támogatás szintjével arányosnak kell lenniük.
- A tagállamokat felkérjük, hogy alkalmazzák „A művészek és kulturális szakemberek mobilitására vonatkozó információs szabványok” ajánlásait, amit egy, a Bizottság által összehívott szakértői csoport adott ki 2011 decemberében.
- Tartsanak továbbképző szemináriumokat az uniós és nemzetközi támogató rendszerekről és munkamódszerekről.
- A figyelemfelhívás és a készségfejlesztés erősítése a szakemberek körében a művészek mobilitása terén.
- Miniszterek közötti koordináció, valamint a regionális és helyi szervek közötti koordináció biztosítása, megállapodás a közös elvekben és célkitűzésekben.
- A nemzetközi hálózati projektek lehetővé teszik a hatóságok és intézmények számára a szinergiák és források maximalizálását, hogy ezáltal nagyobb hatást és több stratégiai előnyt érjenek el.
- Minőségi és mennyiségi célok és mutatók kidolgozása olyan dolgok mérésére, mint a kultúra önmagáért való, instrumentális és diplomáciai értékei, a közönség és a piac fejlődése valamint a környezeti fenntarthatóság.
- További információk gyűjtése a mobilitási rendszerek eredményeiről, és az adatok jobb elemzése.
- A megfelelő ügynökségek megbízása a mobilitási programok és tervek rendszeres elemzésével.

A mobilitást támogató programokkal foglalkozó OMC-munkacsoport elnöke:

Bert Holvast (NL)

E-mail: B.Holvast@wmij.nl

Európai Bizottság

Oktatási és Kulturális Főigazgatóság

„D” Igazgatóság – Kultúra és Média

D1 Osztály – Kultúrpolitika, sokszínűség és kultúrák közötti párbeszéd

E-mail: EAC-UNITE-D1@ec.europa.eu

Szakpolitikai kézikönyv

Az unió támogatási programjainak – többek között a strukturális alapok – stratégiai alkalmazásáról, hogy ezáltal serkentsék a kultúrának a helyi, regionális és nemzeti fejlődésre gyakorolt hatását, valamint a tág értelemben vett gazdaságra gyakorolt átgyűrűző hatását

Az EU tagállamok szakértőiből álló kulturális és kreatív ágazatokkal foglalkozó,
a Nyitott Koordináció keretében felállított (OMC) munkacsoport

1. Bevezetés

A kulturális és kreatív ágazatok stratégiai helyzetükből fakadóan előmozdíthatják az intelligens, fenntartható és befogadó növekedést az EU valamennyi régiójában és városában, és ezáltal teljes mértékben hozzájárulhatnak az Európa 2020 stratégiához. Ez az EU növekedési stratégiája az elkövetkező évtizedre, úgy tűnik azonban, hogy nem sikerült az Unió valamennyi régiójának tökéletesen kihasználnia a kulturális és kreatív ágazatokat a társadalmi-gazdasági fejlődés előmozdítása szempontjából – többek között az EU Strukturális Alapjainak a felhasználásán keresztül.

Ez a Szakpolitikai kézikönyv azt a célt tűzte ki, hogy érzékenyítse a helyi, regionális és nemzeti hatóságokat – de a kulturális közösséget is – arra, hogy milyen lehetőségek rejlenek a kulturális és kreatív ágazatokban a regionális és helyi fejlődés fellendítése terén. A kézikönyv szeretné segíteni őket a helyi, regionális és országos kulturális és kreatív ágazati stratégiák kialakításában. További célja, hogy eszközként szolgáljon az Unió támogatási programjainak – többek között a strukturális alapok – stratégiai alkalmazásának a megtervezéséhez és megvalósításához, hogy ezáltal serkentsék a kultúra helyi, regionális és országos fejlődésre gyakorolt hatását, valamint a tág értelemben vett gazdaságra gyakorolt átgyűrűző hatását. A kézikönyv célcsoportjai a kulturális és gazdasági tervezésért felelős helyi, regionális és országos szintű politikai döntéshozók, továbbá az EU Strukturális Alapjainak megtervezéséért felelős döntéshozók.

2. Kontextus

Ez a kézikönyv a **Kulturális és Kreatív Ágazatok Munkacsoport**, az EU 26 tagállamát képviselő szakértői csoport által végzett munka eredménye. A Munkacsoportot 2011 áprilisában állították fel a **Tanács 2011–2014-es időszakra szóló kulturális munkaterve**¹ keretében, amely az **Európai Kulturális Menetrendet**² hajtja végre.

A Munkacsoport a **Nyitott Koordinációs Módszer (OMC)** keretén belül dolgozott. Az OMC az EU tagállamok közötti együttműködés önkéntes formája, amelynek célja a politikai döntéshozatal és a strukturált

1 Az Európai Bizottság javasolta 2007 májusában, és az Európai Unió Tanácsa jóváhagyta 2007 novemberében: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:287:0001:0004:EN:PDF>

2 http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/educ/117795.pdf

együttműködés javítása a legjobb gyakorlatok cseréjének megszervezésével. A módszert 2008-ban az Európai Bizottság Kulturális Menetrendben (2007) megfogalmazott ajánlására a kultúra területére is kiterjesztették.

A Munkacsoportot azzal bízták meg, hogy mérlegelje „Az Unió támogatási programjainak – többek között a Strukturális Alapok – stratégiai alkalmazását, hogy ezáltal serkentsék a kultúrának a helyi és regionális fejlődésre gyakorolt hatását, valamint a kulturális és kreatív ágazatoknak a tág értelemben vett gazdaságra gyakorolt átglyűrűző hatását”, abban a reményben, hogy az eredmények hatékonyan felhasználhatók az alapok irányításában a jelenlegi időszaktól kezdődően, valamint az alapok tervezésében a következő időszaktól kezdődően, annak érdekében, hogy a helyi és regionális fejlesztési politikákban kibontakoztassák a kulturális és kreatív ágazatokban rejlő lehetőségeket. A Munkacsoport dolgozott emellett az intelligens specializálódást szolgáló nemzeti és regionális innovációs stratégiák kidolgozásán; ez az eszköz segítheti az Uniót az intelligens növekedés elérésében.

3. Az Unió kohéziós politikája és a jövőbeni intelligens specializálódási stratégia kerete

Az Unió kohéziós politikája és kultúrára gyakorolt hatása

A/ A 2007–2013-as időszak kohéziós politikájának kultúrára gyakorolt hatása

2007 óta a kultúra területén strukturális alapokon keresztül történt befektetések jelentős részben a kulturális örökség védelméhez és előmozdításához, valamint infrastruktúra és szolgáltatások létrehozásához kapcsolódtak, a helyi vonzerő fokozása és a turizmus fellendítése céljából. A közvetlenül a kultúrának juttatott támogatások körülbelül 6 milliárd eurót tesznek ki (az összes forrás 1,7 %-a), ebből 2,9 milliárd eurót különítettek el a „kulturális örökség védelme és megőrzése” céljára, 2,2 milliárd eurót a kulturális infrastruktúra fejlesztésére és 797 millió eurót a kulturális szolgáltatások támogatására. Kultúrával összefüggő projektek mellett egyéb tematikus célkitűzéseken keresztül is finanszírozhatók, mint például a turizmus, a városi és vidéki rehabilitáció, valamint az innováció és vállalkozás.

Ami a kulturális és kreatív ágazatokat illeti, a befektetések kapcsolódhatnak emellett kutatáshoz és innovációhoz (vállalkozás, kis- és középvállalkozások – KKV-k, klaszterek, hálózatok), az információs társadalomhoz (digitalizáció), az oktatáshoz, az ifjúsághoz, város rehabilitációhoz (integrált projektek keretében), a humán- és társadalmi tőke fejlesztéséhez, valamint a készségfejlesztéshez. Nincsen azonban arra vonatkozó adat, hogy mekkora volt az említett ágazatokat támogató Strukturális Alapok volumene.

B/ A 2014–2020-as időszak kohéziós politikájának kultúrára gyakorolt hatása

Az Európai Bizottság 2011. október 6-án elfogadott egy jogalkotási csomag tervezetet, amely a 2014–2020-as időszakra megteremti a kohéziós politika kereteit. Az új javaslatok célja, hogy megerősítsék a politika stratégiai dimenzióját, és biztosítsák, hogy az uniós befektetések Európa hosszú távú növekedési és munkahely-teremtési céljaira irányuljanak („Európa 2020”).

Ebben az összefüggésben a nemzeti és regionális kormányokat erősségeikre és versenyelőnyükre alapozó „intelligens specializálódási stratégiák” kidolgozására szólítják fel annak érdekében, hogy a közforrásokat néhány fő prioritásra koncentrálják ahelyett, hogy a befektetéseket egyenletesen szétosztanák a különböző területek és üzletágak között. Ideális esetben az ilyen stratégiák kidolgozása során a célkitűzést (összhangban az Európa 2020 programmal) dinamikus és vállalkozói szemléletű felfedezési folyamattal (EPD) kellene ötvözni, amelybe bevonják a kormányok, vállalkozások, a tudományos élet és egyéb tudás-teremtő intézmények fő érdekeltjeit.

A kulturális és kreatív ágazatok számos régióban és városban a növekedés fontos eszközei. A kihívást most az jelenti, hogyan illeszthetők be jobban ezek az ágazatok az intelligens specializálódást szolgáló innovációs stratégiákba. Ehhez a régióknak maximálisan figyelembe kell venniük a hagyományos kulturális javak (kulturális örökség, dinamikus kulturális intézmények és szolgáltatások) és a kreatív üzletágak, illetve a turizmus fejlesztése között fennálló bonyolult összefüggéseket.

Arra kéri tehát az EU tagállamait és régióit, hogy amikor a Strukturális Alapokat használják saját stratégiáik finanszírozására a kulturális és kreatív ágazatok területén, akkor olyan befektetési prioritásokat válasszanak, mint a „kompetenciaközpontok előmozdítása; klaszterek támogatása; információs és kommunikációs technológiai (IKT) termékek és szolgáltatások fejlesztése; a vállalkozói szellem előmozdítása; új üzleti modellek kifejlesztése KKV-k számára (különös tekintettel a nemzetközivé válásra); a városi környezet javítása; üzleti inkubátorházak kiépítése; valamint a városi és vidéki területek és közösségek fizikai és gazdasági rehabilitációjának az előmozdítása stb.”³

A Bizottság javaslatait a jelentés írásakor a Tanács és az Európai Parlament tárgyalta. A cél az volt, hogy 2012 végéig elfogadtassák őket, és ennél fogva 2014-ben bevezethető legyen a kohéziós politikai programok új generációja.

Kulturális és kreatív ágazatok és az intelligens specializálódási stratégia

A/ A regionális javak felmérése (figyelembe véve a kulturális és kreatív ágazatok régióbeli fejlettségi szintjét):

- specializációs minták meghatározása a régióban (mennyiségi és minőségi elemzés);
- a kulturális és kreatív ágazatra jellemző optimális körülmények meghatározása, és pozitív kreatív légkör kialakítása a város, illetve régió vonzerejének növelése érdekében;
- olyan vezető szervezetek és dinamikus személyek kiválasztása, akik fejlesztési projektek partnerei lehetnek, valamint az intézkedés koordinálására alkalmas struktúrák meghatározása;
- statisztikai adatgyűjtés és kvalitatív alapú felmérések elvégzése a kulturális és kreatív ágazatok dinamikájának alaposabb megismerése érdekében, ami felhasználható az intelligens specializálódási stratégiák végrehajtásához;
- összehasonlító tevékenységek végzése annak érdekében, hogy jobban megismerjük a régió kulturális és kreatív ágazatokban elfoglalt helyzetét az Unió többi régiójához képest,

B/ Valamennyi kulturális, adminisztratív és politikai szereplő bevonása a döntéshozatali folyamatba:

- partnerségek kialakítása a különböző közpolitikákért – gazdaságfejlesztés, foglalkoztatás, felsőoktatás és kultúra – felelős országos és regionális hatóságok között;
- platformok, hálózatok és klaszterek létrehozása, amelyek előmozdítják a magánszektor képviselőivel kialakítandó partnerségeket – és lehetővé teszik értékes szinergiák létrehozását a regionális gazdasági fejlődés számára;
- a transznacionális együttműködés előmozdítása a tapasztalatcsere érdekében mind a kulturális és kreatív ágazatok kis- és középvállalkozásai, mind a helyi kreatív stratégiák kidolgozásáért felelős hatóságok szintjén, a tudás és a képességek átadásának előmozdítására és a tanulási útvonal felgyorsítására.

C/ A befektetések és a pénzügyi források felhasználásának stratégiai és befogadó megközelítése:

- a regionális, nemzeti és uniós finanszírozási támogatás racionalizálása a kulturális és kreatív ágazatok különböző igényeinek a fedezésére;
- innovatív pénzügyi eszközök, például tőkebefektetési alapok vagy garanciaalapok kifejlesztése a befektetések társfinanszírozására a kulturális és kreatív ágazatokban;
- a kulturális és kreatív ágazatok és más fontos szakpolitikai területek közötti kapcsolatok jobb kiaknázása a kohéziós és/vagy vidékfejlesztési politikákhoz, különös tekintettel a városi és vidéki rehabilitációra, a területi együttműködésre, a kulturális örökségre és a turizmusra;
- befektetések támogatása a kulturális örökség védelme, előmozdítása és fejlesztése, valamint új in-

³ Az EPD az Entrepreneurial Process of Discovery rövidítése. Azt a folyamatot jelöli, ahogy a döntéshozók a térség gazdaság és társadalom változásainak folyamatos és módszeres értékelésével és elemzésével, az érintettek széles körének aktív részvételével, vállalkozói szemmel, a kockázatokat vállalva hoznak meg a térség szempontjából tartós fejlődést eredményező jelenbeli döntéseket.

formációs technológiák kifejlesztése és alkalmazása terén, a vállalkozó kedv megerősítése a kulturális és kreatív ágazatokban, a városi rehabilitáció és IKT-alapú kulturális termékek, alkalmazások és szolgáltatások kifejlesztésének támogatása, továbbá új üzleti modellek támogatása a kulturális és kreatív ágazatok KKV-i számára stb.

4. Intézkedési javaslatok

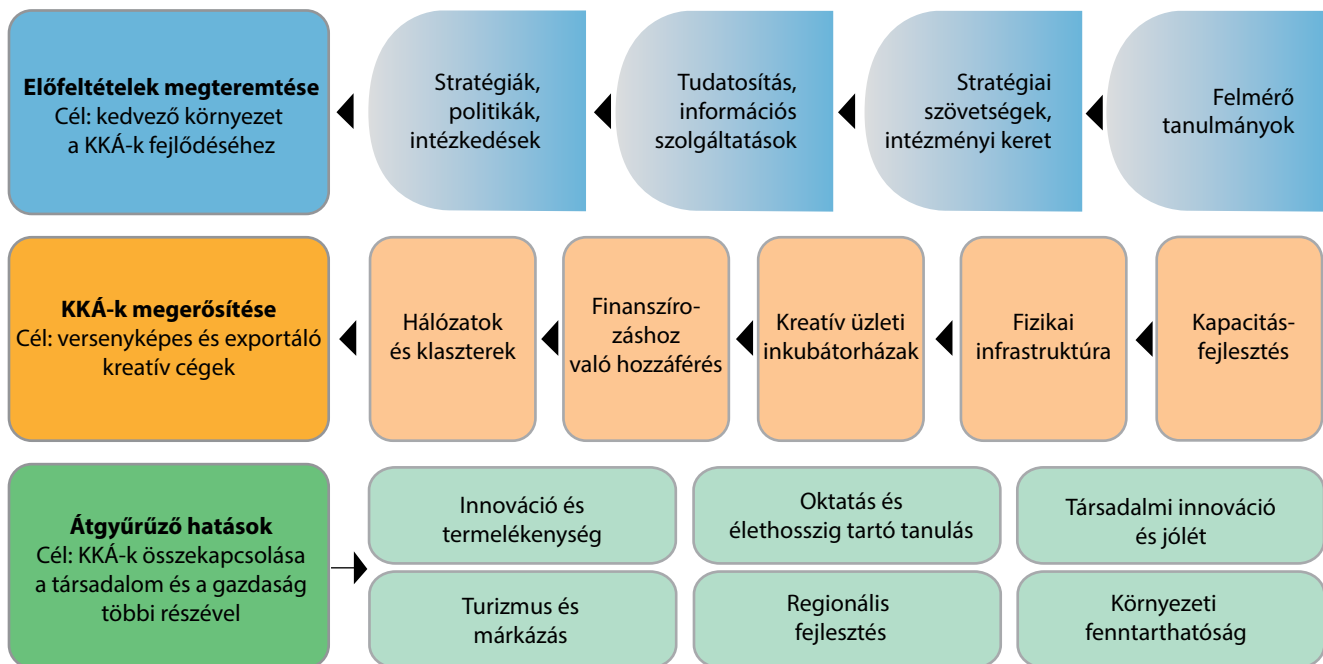
Ez a kézikönyv hasznos példákat is tartalmaz olyan intézkedésekre, amelyeket a különböző tagállamok hoztak a kulturális és kreatív ágazatok regionális és helyi fejlődésre gyakorolt hatásának további támogatása érdekében. Nyilvánvalóan nem létezik olyan stratégia a kulturális és kreatív ágazatok területén, amely mindenki számára egyformán megfelelő lenne, és az EU minden egyes régiójának magának kell a saját adottságai alapján megtalálnia a számára megfelelő utat. A kézikönyvben ismertetett jó gyakorlatok azonban példaként és inspirációként szolgálhatnak az országos, regionális és helyi hatóságok számára.

A példákat logikus fejlődési sorrendben mutatjuk be:

1. Az első lépés a kedvező körülmények megteremtése a kulturális és kreatív ágazatok fejlődése számára: a sikeres esetek többsége egész Európában hasonló eljárási modellt követett: először összehozták a kulturális és gazdasági területekről a különböző érdekelteket, információkat gyűjtöttek a rendelkezésre álló forrásokról, felmérő tanulmányt készítettek az adott területen a kulturális és kreatív ágazatokban rejlő potenciálról, erős politikai támogatást szereztek a folyamathoz, tudatosították a témát a politikai döntéshozók, kulturális szereplők, kreatív vállalkozók, az oktatási ágazat és más ágazatok vállalkozásai körében, továbbá bevezettek egy stratégiát elkülönített forrásokkal (főként különböző uniós programokból, többek között a strukturális alapokból).
2. Ezt követik azok a stratégiák, amelyek célja a kulturális és kreatív ágazatok és vállalkozók megerősítése: a kulturális és kreatív ágazatok fejlesztése érdekében ezeknek az ágazatoknak szolgáltatások és támogató mechanizmusok széles köréhez kell hozzáférniük. A fő feladatot annak meghatározása jelenti, hogy az általános vállalkozást segítő mechanizmusok mikor tudnak megoldást kínálni a kulturális és kreatív ágazatok speciális igényeire, és mikor kell új, ágazat-specifikus intézkedéseket bevezetni.
3. Végül azok a kezdeményezések következnek, amelyek összekötik a kulturális és kreatív ágazatokat más területekkel. A kulturális és kreatív ágazatok számos különféle pozitív átgyűrűző hatást gyakorolnak a gazdaság és a társadalom egészére, a kreatív és innovatív vállalkozó kedv ösztönzésétől és táplálásától kezdve az innováció előmozdításáig a gazdaság más ágazataiban, a minőségorientáltabb turizmus előmozdításától a társadalmi és városi rehabilitáció elősegítéséig. A régióknak és városoknak támogatniuk kell ezeket az átgyűrűző hatásokat és innovatív kapcsolatokat.

A kulturális és kreatív ágazatok fejlesztésének kerete

Az EU kulturális és kreatív ágazatokkal foglalkozó OMC munkacsoportja, 2012

A kulturális és kreatív ágazatokkal és strukturális alapokkal foglalkozó OMC-munkacsoport elnöke:

Ragnar Siil (EE); e-mail: Ragnar.Siil@kul.ee

Európai Bizottság

Oktatásügyi és Kulturális Főigazgatóság

„D” igazgatóság, Kultúra és média

„D1” egység - Kultúrpolitika, sokszínűség és kultúrák közötti párbeszéd

E-mail: EAC-UNITE-D1@ec.europa.eu

Jelentés és ajánlások a kulturális ügyek bizottsága számára a művészek és más kulturális területen tevékenykedő szakemberek mobilitását elősegítő feltételek javításáról

A mobilitással kapcsolatos információs szolgálat javítása a kultúra területén

- **1. ajánlás – a tagállamok és az Európai Bizottság részére:**

A tagállamoknak az Európai Bizottsággal együttműködve létre kell hozniuk és finanszírozniuk kell a művészek és kulturális szakemberek céljait szolgáló nemzeti mobilitási információs szolgálatokat, és ki kell építeniük ezeknek a szolgálatoknak a hálózatát. A hálózatban létfontosságú a tagállami és európai szintű tevékenység.

A tagállamoknak politikai és pénzügyi szempontból is határozott kötelezettségvállalást kell tenniük a Mobilitási Információs Szolgálatok megvalósítása mellett, mivel a nyomon követés elsődlegesen a nemzeti, vagy bizonyos esetekben a regionális szintre összpontosul. A pénzügyi felelősséget elsősorban nemzeti és regionális szinten viselik.

A tagállamoknak a saját körülményeik között legmegfelelőbbnek ítélt szervezeti struktúra/struktúrák alkalmazásával kell csatlakozniuk a Mobilitási Információs Szolgálatok hálózatához.

A tagállamoknak gondoskodniuk kell arról, hogy a Mobilitási Információs Szolgálatuk együttműködjön az (összes többi) tagállam hasonló információs szolgálataival.

- **2. ajánlás – a tagállamok részére:**

A tagállamoknak biztosítaniuk kell a szükséges feltételeket ahhoz, hogy a művészek és kulturális szakemberek céljait szolgáló Mobilitási Információs Szolgálatuk

- stratégiai partnerségekben nemzeti szinten együttműködjön a meglévő szolgálatokkal abban, hogy információkat gyűjtsenek és tájékoztatást nyújtsanak a nemzeti szabályozókról és eljárásokról,
- uniós és nemzeti szinten együttműködjön a hatóságokkal és kulturális szereplőkkel.

A művészek és kulturális szakemberek céljait szolgáló Mobilitási Információs Szolgálatoknak a kultúra területén is gyűjtenie kell a mobilitással kapcsolatos adatokat.

- **3. ajánlás – a tagállamok és az Európai Bizottság részére:**

A tagállamoknak meg kell állapodniuk a művészek és kulturális szakemberek céljait szolgáló Mobilitási Információs Szolgálatokra vonatkozó irányelvekben, többek között a színvonalas nemzeti szintű információs szolgálat közös minimum normáiról (vö.: a mellékletben szereplő irányelvekkel).

A Bizottságot felkérjük, hogy hozzon létre egy szakértőkből álló munkacsoportot az információs témakörökkel, minőségi normákkal, stratégiai partnerségekkel és kommunikációval kapcsolatos irányelvek további konkretizálására. Ezt a kidolgozott protokoll/megállapodás tervezetét azután be kell nyújtani a Kulturális Ügyek Bizottságához.

• 4. ajánlás – az Európai Bizottság részére:

A Bizottságnak meg kell vizsgálnia, hogy milyen lehetőségek vannak a művészek és kulturális szakemberek céljait szolgáló Mobilitási Információs Szolgáltatokból álló hálózat elindításának és fenntartásának társfinanszírozására a jelenlegi Kultúra Programban, és a támogatást be kell építenie a jövőbeni Kultúra programra vonatkozó javaslatba.

• 5. ajánlás az értékelésről és monitoringról – a tagállamok, az Európai Bizottság és a kulturális ágazat részére

A tagállamoknak és a Bizottságnak rendszeresen ellenőrizniük és értékelniük kell a Mobilitási Információs Szolgáltatokat és hálózatukat.

A kulturális ágazatot és annak különböző szereplőit felkérjük, hogy működjenek együtt a Mobilitási Információs Szolgáltatok hálózatának felállításában és tevékenységei támogatásában, például tisztázzák az igényeket, valamint fontos, hogy foglalkozzanak kapacitás fejlesztéssel és adjanak visszajelzést.

A mobilitás támogatását célzó programok és tervek kidolgozása

• 1. ajánlás – a tagállamok és az Európai Bizottság részére

Az Európai Bizottságnak és a tagállamoknak meg kell vizsgálniuk és értékelniük kell a mobilitás támogatását célzó programjaikat és terveiket, hogy azonosíthassák azokat az akadályokat és problémákat, amelyekkel az említett programok és tervek előnyeinek kiaknázása kapcsán a kisebb méretű kulturális szereplők és azok projektjei vagy hálózatai szembesülnek.

Az Európai Bizottságot felkérjük, hogy hozzon létre egy gyakorlati szakértőkből álló csoportot, amely elemzi és értékeli a támogatási rendszerek vizsgálatának eredményeit, és megállapításait a támogatási rendszerek és programok kritériumainak és eljárásainak konkrét korrekciójára váltja.

Az Európai Bizottságnak és a tagállamoknak el kell különíteniük egy költségvetést a kisebb méretű vagy kevésbé intézményesített kulturális szereplők és projektjeik számára, ezen belül olyan projektekre, amelyekben harmadik országok művészei és kulturális munkásai aktív szerepet vállalnak.

A támogatási programok európai uniós és tagállami szintű kidolgozása során alaposan meg kell vizsgálni a skandináv-balti modellt, mivel abban szerepelnek kisebb léptékű projektek és egyéni művészek.

Támogatni kell a kulturális ágazatban az Európai Bizottság egész életen át tartó tanulást ösztönző rendszereit, például a felnőttoktatás területén a Grundtvig Programot, és módosítani kell úgy, hogy jobban megfeleljen az ágazat igényeinek.

• 2. ajánlás – az Európai Bizottság részére

Rövid távú pályázati eljárások keretében elérhetővé kell tenni kisebb nagyságrendű támogatásokat, amelyeket nem bürokratikus, decentralizált módon kell nyújtani, lehetőség szerint (részben) előre.

• 3. ajánlás – a tagállamok és az Európai Bizottság részére

Az Európai Bizottságnak és a tagállamoknak kezdeményezniük kell a szakmai infrastruktúrák és rendszerek fejlesztésének finanszírozását Kelet- és Dél-Európában, hogy létrejöjjenek induló vállalkozásokat is magukban foglaló hálózatok, továbbá támogassák a jövőbeni szakembereket.

• 4. ajánlás – a kulturális ágazat részére

A kulturális ágazatot és annak különböző szereplőit felkérjük, hogy helyi szinten küzdjenek a mobilitási egyensúlyhiányok ellen és csökkentsék azokat, továbbá tudatosítsák a mobilitás okozta ökológiai lábnyomot.

- **5. ajánlás az értékelésről és monitoringról – a tagállamok, az Európai Bizottság és a kulturális ágazat részére**

Az Európai Bizottság, a tagállamok és a kulturális ágazat támogassa annak a megközelítésnek a (menyiségi és minőségi) mérését, amely több lehetőséget nyújt a kisebb léptékű kezdeményezéseknek.

Közvetítő funkciók bevezetése és javítása

- **1. ajánlás – a tagállamok és az Európai Bizottság részére**

A tagállamoknak és az Európai Bizottságnak fel kell ismernie a közvetítő funkciók szerepét és jelentőségét kultúrpolitikájukban és a kulturális mobilitás előmozdításában.

A művészek és kulturális szakemberek mobilitásával összefüggő pénzügyi elemeknek valamennyi művészeti ágazat közvetítői számára hozzáférhetőnek kell lenniük (vö. 1. ajánlás, A mobilitás támogatását célzó programok és tervek).

- **2. ajánlás – a kulturális ágazat részére**

A kulturális ágazatnak (pl. közvetítő szervezetek hálózatai, érdekképviselői szervezetek) az Európai Bizottság és az érdekelt tagállamok támogatásával szemináriumot kellene szerveznie a közvetítők számára, ahol találkozhatnak és előadhatják az igényeiket.

- **3. ajánlás – az Európai Bizottság részére**

Az Európai Bizottságnak felmérő tanulmányt kell készíttetnie, amely felméri a közvetítők munkaköreit, funkcióit és szolgáltatásait, és alternatívákat javasol a megszervezésükre és a tevékenységeik előmozdításának különféle formáira.

A vízummal kapcsolatos kérdések megoldása

- **1. ajánlás – a tagállamok és az Európai Bizottság részére**

A tagállamoknak és az Európai Bizottságnak a hosszú és rövid távú tartózkodásra jogosító vízumokkal kapcsolatos valamennyi kérdést megfelelően figyelembe kell venniük, amikor a kulturális dimenziót beillesztik és megerősítik az Európai Unió külkapcsolataiba(n).

A tagállamoknak és az Európai Bizottságnak hatékonyan figyelemmel kell követnie a vízumot érintő politikákat és gyakorlatokat a kultúra területén. Az Európai Bizottságnak és a tagállamoknak a művészek és egyéb kulturális szakemberek vonatkozásában törekedniük kell a vízum ügyeket érintő együttműködés javítására a schengeni övezeten kívüli európai államokkal.

- **2. ajánlás – a tagállamok részére**

A tagállamoknak a kulturális ágazat sajátos igényeit és aggályait tekintetbe véve figyelmesen, a szükséges kiigazításokat elvégezve nyomon kell követniük a Kék kártya irányelv végrehajtását.

- **3. ajánlás – a tagállamok részére**

A tagállamoknak minden szinten, de különösen a követségeken belül elő kell mozdítaniuk a kultúrával és vízum ügyekkel foglalkozó hatóságok szoros együttműködését a Vízumkódex végrehajtásában.

A tagállamoknak továbbképzést kell szervezniük a konzuli személyzet számára a művészek és egyéb kulturális szakemberek speciális aggályaival kapcsolatban.

A tagállamoknak gondoskodniuk kell arról, hogy a nemzeti Mobilitási Információs Szolgálatok már a kezdet kezdetétől kiszolgálják vízum ügyekben a művészeket és egyéb kulturális szakembereket (lásd az 1. ajánlást az információs szolgálat javításáról, valamint az irányelveket).

• 4. ajánlás – a kulturális ágazat részére

A kulturális ágazatnak gondosan figyelemmel kell követnie a Vízumkódex végrehajtását és a Kézikönyv alkalmazását a kulturális területen, és aktívan hozzá kell járulnia a monitorozási folyamathoz.

Kezdeményezések elindítása a mobilitás mérésére

• 1. ajánlás – a tagállamok és az Európai Bizottság részére

Az Eurostatnak és a nemzeti statisztikai intézeteknek tisztában kell lenniük azzal, milyen fontos, hogy a foglalkoztatásra és gazdasági bevándorlásra vonatkozó adatok között azonos szempontok szerint definiálják és pontosabban meghatározzák a kulturális és művészeti szakmákat.

A tagállamok és a Bizottság kérjék fel az ESSnet kultúra munkacsoportot (Európai Statisztikai Rendszerek Hálózati Projekt a Kulturális Statisztikák Fejlesztéséről), hogy munkája során megfelelően vegye figyelembe a kulturális mobilitási statisztikák javítására vonatkozó igényt.

• 2. ajánlás – a tagállamok részére

A tagállamoknak országos szinten meg kell valósítaniuk, illetve javítaniuk kell a meglévő adatok gyűjtését. Ennek számos módja van, például:

A tagállamoknak fel kell szólítaniuk a mobilitásért közvetlenül felelős közjogi és/vagy félig közjogi szerveket, hogy közösségi és nemzetközi szinten gyűjtsenek és osszanak meg adatokat.

A tagállamoknak minden országban be kell vezetniük egy módszert az adott országban befogadott/vendégül látott nemzeti kulturális produkciók éves számának megismerésére, amelyhez kulturális intézmények kellően átfogó és reprezentatív csoportjától származó adatokat kell felhasználni.

A tagállamoknak statisztikai adatforrásként ki kell deríteniük a művészek turnéihoz és koprodukcióihoz kapcsolódó interpretációkkal/előadásokkal, alkotásokkal, felújításokkal, fordításokkal kapcsolatban összegyűjtött jogok nemzeti eredetét. Az adatoknak a műalkotások művészeti piacon történő értékesítését is tartalmazniuk kell.

• 3. ajánlás – a kulturális ágazat részére

A kulturális ágazatnak aktívan részt kell vállalnia és hozzá kell járulnia az adatgyűjtéshez, különösen a javasolt „könnyű” módszerek vagy a gyakorlati megközelítés keretében, pl. olyan módon, hogy jelentéseket készítenek a meglévő struktúrák, vagy (többek között) a művészek és kulturális szakemberek mobilitására vonatkozó adatok gyűjtésére létrehozott struktúrák számára.

• 4. ajánlás – a tagállamok, az Európai Bizottság és a kulturális ágazat részére

Valamennyi érdekeltet felkérünk, hogy kezdjen uniós szinten adatokat gyűjteni és elemezni a mobilitási áramlatokról. A mennyiségi adatok kiegészítésére ki kell dolgozni egy kvalitatív mobilitás mérő megközelítést.

Ez a végleges jelentés a csoport által 2008 márciusa és 2010 júniusa között elvégzett munkát tükrözi, és a tagok egy kisebb csoportja – Daniel Barroy, Ines Da Silva, Sarah de Heusch Ribassin, Bert Holvast, Julek Jurowicz, Risto Kivela, Maria Tuerlings, Yvette Vaughan és Werner Weber – szerkesztette az Európai Bizottság Kultúrpolitika, sokszínűség és kultúrák közötti párbeszéd osztályának a támogatásával.

A művészek és más kulturális területen tevékenykedő szakemberek mobilitásának elősegítése

Kapcsolattartó személyek

**A művészek és más kulturális területen tevékenykedő szakemberek mobilitásával foglalkozó
OMC-munkacsoport elnöke**

Risto Kivela, risto.kivela@gmail.com

**A művészek és más kulturális területen tevékenykedő szakemberek mobilitásával foglalkozó
OMC-munkacsoport titkársága**

Európai Bizottság, Oktatásügyi és Kulturális Főigazgatóság,

„D” igazgatóság, Kultúra és média

„ D1” Osztály - Kultúrpolitika, sokszínűség és kultúrák közötti párbeszéd

E-mail: eac-info@ec.europa.eu

Múzeumi szakemberek mobilitása és tapasztalatcsere

Bevezetés

Az EU saját jogán új kulturális politikai menetrend kialakításán dolgozik, elismerve egyrészt a kultúrának a kulturális sokszínűség előmozdításában játszott szerepét, miközben hozzájárul a közös európai identitás kialakításához, másrészt a kultúra központi szerepét az európai gazdaságokban. Ebben az összefüggésben törekszik arra is, hogy a kultúrát és a kapcsolódó témaköröket integrálja a tágabb politikai keretrendszerbe, és ezáltal a kulturális kérdések minden tevékenységében kellő figyelmet kapjanak.

A Bizottság 2007 májusában javaslatot tett egy európai kulturális menetrendre a globalizálódó világban, amely három közös célkitűzés rendszeren alapult:

1. kulturális sokszínűség és kultúrák közötti párbeszéd;
2. a kultúra, mint a kreativitás katalizátora; és
3. a kultúra, mint a nemzetközi kapcsolatok egyik legfőbb alkotóeleme.

Ezt a menetrendet jóváhagyta a Tanács (2007. novemberi állásfoglalásában), valamint az Európai Tanács (2007. decemberi következtetéseiben).

A fenti három célkitűzés megvalósítása érdekében új munkamódszereket, valamint különböző érdekeltekkel kialakított partnerségeket vezettek be.

A Tanács öt prioritási területet határozott meg a fent vázolt három célkitűzés köré rendezve, amelyeket alkalmasnak tartott arra, hogy a Nyitott Koordinációs Módszer (OMC) keretében megvizsgálják. Ezek a területek hatékony alapul szolgálnak a Tanács 2008–2010-es időszakra vonatkozó kulturális munkatervéhez, amelyen keresztül a Kulturális Menetrend ténylegesen megvalósulhat.

Az öt prioritás egyike „A kultúrához való hozzáférés előmozdítása”, ami magában foglalja a gyűjtemények nagyobb mobilitását.

2008 októberében, a gyűjtemények mobilitásával foglalkozó szakértői csoport első ülésén meghatároztak öt témakört és létrehoztak öt alcsoportot, amelyekkel foglalkozni kell. Ezek egyike volt a „Múzeumi szakemberek mobilitása és tapasztalatcsere”.

Az alcsoportokat megbízták, hogy 2009 közepére mutassanak fel időközi eredményeket, végső ajánlásait pedig 2010 közepén nyújtsák be. A „Múzeumi szakemberek mobilitása és tapasztalatcsere” alcsoportot a többi négy alcsoporttal együtt megkérték, hogy a kölcsönzési standardok szintjének emelése altémát és a bevált gyakorlatok összehasonlító elemzését valamennyi terven vigyék végig.

Ez az alcsoport végleges jelentése, ami összevonásra kerül a „Gyűjtemények mobilitása” szakértői csoport végleges beszámolójával.

Összefoglaló

A mobilitás a művészi és kulturális tevékenység éltető eleme. Az elképzelések és technikák cseréje a különböző háttérből érkező emberek között központi szerepet játszik a kultúra európai virágzásában, valamint a népek közötti megértés fejlesztésében. Bizonyos emberek életpályája és művészi törekvései szempontjából központi szerepet játszik az Európán belüli szabad mozgás lehetősége. A mobilitás egyes esetekben a művészettörténet menetét is megváltoztatta.

A műalkotások biztonságos mozgatásához szükség van a kurátorok, konzervátorok, regisztrátorok, műkereskedők és műtárgy csomagolók, valamint a műtárgy-szállítványozó cégek szaktudására. A múzeumi gyűjtemények mozgatása már önmagában mozgásba hozza az embereket is: egyebek között azt a múzeumi szakembert, aki a tárgyat elkíséri új ideiglenes otthonába, és felügyeli a biztonságos elhelyezését. De vajon hozzájárul-e a gyűjteményekért felelős személyzet utazása – konferenciákon való részvétel, gyűjtemények meglátogatása, együttműködés más intézményekben dolgozó kollégákkal kiállításokkal vagy kiadványokkal kapcsolatban – a műtárgyak fokozottabb mozgásához is?

Bármelyik múzeumigazgató vagy kurátor azonnal rávágna a választ: igen, hiszen az utazás révén bővítik az ismereteiket és kapcsolatrendszerüket, és sokszor vacsora mellett vagy informális beszélgetések során születnek a legjobb kiállítási ötletek. A múzeum szakmai, adminisztrációs és támogató személyzete – a konzervátorok, regisztrátorok és kiállítás-szervezők – ugyancsak jól járnak azzal, ha megoszthatják a tapasztalataikat és meghallgatnak másokat, emellett ilyen módon kicserélhetők a bevált gyakorlatok és új normák hozhatók létre és terjeszthetők el nemzetközi szinten. Röviden összefoglalva, a kapcsolatépítés más múzeumokkal a legjobb módja a hit és bizalom megteremtésének valamint annak, hogy lehetőségeket teremtsünk nemcsak az ötletek, hanem a gyűjtemények megosztására is.

A „Szakemberek mobilitása és tapasztalatcsere” témakör vizsgálatára létrehozott alcsoporthoz először is elismerte, hogy ez a fajta mobilitás a múzeumok tevékenységének szerves része: valóban, ha a mobilitás „a művészi és kulturális tevékenység éltető eleme” (amint az a fenti idézetből kiderül), akkor – folytatva a metaforát – azt mondhatjuk, hogy a tapasztalatok és ismeretek múzeumok közötti cseréje a múzeumi élet központi eleme. Az alcsoporthoz tehát azt a kérdést kellett megválaszolni, hogyan járulhatna hozzá a legjobban a szakértői csoport feladatának teljesítéséhez, azaz a gyűjtemények mobilitásának előmozdításához és támogatásához. A válasz pedig röviden az, hogy amennyiben az EU fokozni szeretné a gyűjtemények mobilitását, akkor ennek az egyik világos és közvetlen módja az, ha a múzeumi szakemberek mobilitásának lehetővé tételére és elősegítésére összpontosít.

A plenáris üléseken és az alcsoporthoz tartozó ülésein kezdettől fogva két következetes üzenet hangzott el újra és újra. Az első, hogy kiemelt figyelmet kell szentelni a kisebb, regionális múzeumoknak, amelyek nem feltétlenül férnek hozzá azokhoz az anyagi eszközökhöz, amivel a nagyobb intézmények rendelkeznek. A gyűjtemények megosztásának ösztönzésére irányuló terveknek tehát mindenkire ki kell terjedniük.

Már az EU német elnöksége idején, egy 2007. május 6-7-én megtartott brémai konferencián a múzeumi gyűjtemények mobilitásának és kölcsönzési szabályainak uniós szintű előmozdításáról szóló cselekvési terv (amit 2006 novemberében jóváhagyott az oktatási, ifjúsági és kulturális ügyekért felelős Tanács) hat központi elemének egyike a „Bizalomépítés és hálózatépítés” volt, hogy ösztönözzék a múzeumi tárgyak cseréjét és megvizsgálják a gyűjtemények mobilitását fokozó intézkedéseket. A szakértők ezen a konferencián kijelentették:

Az Unió valamennyi tagállamának kiemelt feladata politikai szinten felismerni, hogy a nagyobb európai múzeumok már számos tevékenységi területen széles körű együttműködést alakítottak ki. Ezeket a nagyobb múzeumokat most arra kérjük, hogy a múzeumi közösség kisebb intézményeivel is fokozzák az együttműködést. Most a kis- és közepes méretű múzeumokat is határozottan arra kell buzdítani, hogy vegyenek részt ebben a fontos tevékenységben: osszák meg a gyűjteményeket a tagállamok között, és tegyék elérhetővé őket minden európai polgár számára.

A második központi tétel, hogy az „újabb” tagállamok szeretnének kapcsolatokat kiépíteni a „régebbi” tagállamokkal, és bizonyára nem véletlen, hogy az Unióhoz 2004 óta csatlakozott újabb tagállamok közül olyan sokan vesznek részt a „Szakemberek mobilitása” alcsoporthoz.

A fő kérdés tehát, amit ez az alcsoporthoz tett, így hangzott: hogyan tehetünk lehetővé és segíthetünk elő egy befogadóbb jellegű uniós szintű mobilitási rendszert a múzeumi szakemberek számára úgy, hogy a kisebb múzeumok jobban együttműködhessenek egymással és a nagyobb múzeumokkal; továbbá, hogy

a „régbbi” tagállamoknak előnye származhasson abból, ha kapcsolatokat építenek ki olyan közép- és kelet-európai kollégákkal, akikkel korábban esetleg még nem működtek együtt?

A 2009. márciusában kiküldött kérdőív eredményeképpen fény derült néhány érdekes, a múzeumi szakemberek mobilitását szolgáló formális programra, amelyek azonban általában korlátozottak és csak egy-egy ország szintjén élveznek támogatást. A múzeumok többsége informálisan jelezte, hogy számos olyan fórumuk van, ahol kicserélik a gondolataikat és projektjeiket más intézményekben dolgozó kollégáikkal (például hosszú lejáratú kölcsönökről vagy konzerválási projektekkel kapcsolatos együttműködésekről).

A folyamatot új szintre emelné egy formális program, amelyet uniós szinten dolgoztak ki és finanszíroznak kifejezetten múzeumi szakemberek mobilitásának az elősegítésére. A „régbbi” tagállamok nemzeti múzeumai közül sokan hozzáférnek egy informális, de jól fejlett hálózathoz, amelynek a keretei között évente óta együttműködnek kiállítások megszervezésén és a kapcsolódó tevékenységekben. Egy kizárólag a múzeumi szakemberek mobilitásának és tapasztalatcserejének az előmozdítására elkülönített európai uniós finanszírozási forrás lehetőséget nyújtana a kisebb múzeumok és az „újabb” tagállamok múzeumai számára, hogy hozzáférjenek ehhez a létező hálózathoz, emellett pedig új rendszereket is létrehozzanak és fejlesszenek.

Ez az alcsoport jellegénél fogva „puhább” témákkal foglalkozott, mint a többi alcsoport, ezért érdemes már az elején megjegyezni, hogy a megállapításaik ennek megfelelően nemcsak kevésbé alapulnak tényeken, hanem a célkitűzéseik – például a kapcsolat-és bizalomépítés az egyének és intézmények között – megvalósítása terén is hosszabb időt vesz igénybe, hogy az eredmények megmutatkozzanak. Ugyanakkor fontos és értékes hosszú távú előnyei lehetnek.

Az oktatás és a kultúra közötti szinergiák erősítése, különösen a művészeti oktatás terén

A minőségi művészeti és kulturális oktatás hatását az egyén fejlődésének kiteljesedésére, a motivációs és tanulási képességek javulására, valamint a kreatív és innovatív potenciálra a Tagállamok, az Európai Bizottság, az Európai Parlament és a Tanács számos eddig kiadott jelentésében és ajánlásában már hivatalosan elismerte. Ezért az oktatás és a kultúra közötti szinergiák erősítését, amely egész Európában utat nyithat a művészeti és kulturális oktatás általánossá válásához, kulcsfontosságú célnak tekintik mind nemzeti, mind nemzetközi szinten.

Az oktatás és kultúra közötti szinergiák sokrétűek lehetnek, többféle megközelítést és módszertant foghatnak át különböző összefüggésekben, amelyek mindegyike meghatározott, egymást kiegészítő és kölcsönösen gazdagító céloknak felel meg. Akár az a tanítás célja, hogy a nem művészeti tárgyakban javítsa a tudományos eredményeket, akár az, hogy a diákokat bevezesse a kultúra ismeretébe és a művészetek gyakorlatába, a mögöttes szándék mindig az, hogy a gyermekek, a fiatalok és a felnőttek felfedezhessék, milyen változatos módon szemlélik a művészek a világot, hogy összehasonlíthassák képzeletdús látásmódjaikat, hogy kialakíthassák az esztétikai ítéletalkotás képességét és végül megismerjék a kritikai értékelést, törekedve a folytonosság megteremtésére az esztétikai élmény és világunk egyéb módon történő érzékelései között.

A kulturális és művészeti oktatás szervezése három egymást kiegészítő és egymástól függő szempont szerint történik:

- Közvetlen érintkezés a műalkotásokkal (előadások, koncertek, kiállítások, olvasás és a többi formájában), mind kortárs mestermunkákkal, mind pedig azokkal, amelyek a kulturális örökség részét alkotják.
- A művészeti alkotások analitikus, kognitív megközelítése (például a művészettörténet tanulmányozása vagy a műalkotások megértésének összekapcsolása a megismerés más területeivel); ez jelenti a műalkotás kulturális környezetének dimenzióit.
- A művészi gyakorlatok bemutatása megfelelő környezetekben.

Az oktatás és a kultúra közötti szinergiák kialakítása függ a művészeti és a kulturális oktatás helyzetének megerősítésétől a hivatalos, kötetlen és nem hivatalos oktatásban, illetve az élethosszig tartó művészeti és kulturális oktatáshoz való jog elismerésétől.

Az alábbi ajánlások célja a fentiek megvalósítása.

A művészeti és kulturális oktatás tartalma

1. ajánlás: elő kell mozdítani a transzdiszciplinaritást.

A Tagállamok:

- építsék be a transzdiszciplinaritást az iskolai tananyagba.
- a transzdiszciplinaritáson alapuló iskolai tanterv következményeként támogassák a projekt alapú oktatást.
- erősítsék a multidiszciplináris munkacsoportok munkáját az iskolákban és kulturális intézményekben;
- mozdítsák elő a partnerséget az iskolák, kulturális intézmények, valamint az oktatás és a kultúra politikaformálói között.
- vállalják a közigazgatási, oktatási és kulturális szervezeteken belüli koordinációs feladatokat európai, nemzeti és helyi szinten.
- biztosítsanak kiegészítő továbbképzést a tanárok számára.

Az Európai Unió:

- szerepeltesse transzverzális módon a művészeti és kulturális oktatást az Unió összes programjában és kezdeményezésében, különösen azokban, amelyeket olyan fiataloknak szánnak, akiknek a hozzáférése a kulturális kínálatához korlátozott.

2. ajánlás: a kulturális örökség oktatását támogatni és erősíteni kell a kulturális örökség oktatásához való szélesebb körű hozzáférést célzó alapfilozófia szerint.

A Tagállamok:

- erősítsék a közös európai identitás érzését az európai polgárok között.
- valósítsák meg a kulturális örökség oktatásával kapcsolatos célokat az érintett kulturális, oktatási és környezetvédelmi hatóságokkal partnerségben.
- vegyék fel a kulturális örökség ismeretét az iskolai tananyagba.
- hozzanak létre állami finanszírozásban részesülő, örökségi helyszínekért felelős oktatási szervezetet, amely hozzájárul az ilyen oktatáshoz.
- valósítsák meg a kulturális örökséggel kapcsolatos oktatás transzdiszciplináris módszerét.
- támogassák partnerkapcsolatok létesítését iskolák és a kulturális örökséget ápoló intézmények között.
- támogassák a tanárok képzését és a megfelelő pedagógiai eszközök kifejlesztését.
- támogassák a szervezetek helyi kezdeményezéseit, illetve ilyen intézményekből álló hálózatok létrehozását.
- támogassák a kortárs művészek megjelenését az örökségi helyszíneken.

Az Európai Unió esetében:

Az is rendkívül kívánatos, hogy az Európai Unió támogassa a támogatási mechanizmusok beépítését a Kultúra programba és az Európai Örökség cím programba, amelynek célja, hogy a leghíresebb örökségi helyszíneken megkönnyítse a fiatal európaiak közötti érintkezést, a multilaterális dimenzióval rendelkező oktatási eszközök kifejlesztését, valamint a kulturális örökséggel kapcsolatos oktatás szereplőinek hálózatba kapcsolását.

Médiaműveltség

A média új lehetőségeket teremt és új módszereket kínál a fiatalok kreativitásának, a kultúrához való hozzáférésnek és az innovációs képességeknek az előmozdítására. A fő kihívást a médiában a kiváló minőségű kínálat biztosítása, a médiaműveltség megteremtése – különösen a fiatalabb generációban –, valamint a határokon túlmutató megoldások erősítése jelenti, különösen a kulturális és művészeti oktatás közös területén a média és kulturális politikák terén.

3. ajánlás: minden országban tanulmányozzanak és támogassanak új stratégiákat és szolgáltatásokat a médiához való hozzáférés biztosítására és annak teljes kihasználására a kulturális és oktatási területeken.

A Tagállamok:

- támogassák a partnerkapcsolatokat a nemzeti hatóságok és az ICT ágazatok között.
- ösztönözzék a kulturális intézményeket – különösen az állami intézményeket – arra, hogy az Interneten, a közösségi hálózati webhelyek felhasználásával fokozzák láthatóságukat és elérhetőségüket.
- ösztönözzék a kulturális intézményeket arra, hogy a kiegészítő kulturális és oktatási erőforrásokhoz hozzáférést biztosítva fokozzák a média, különösen az online média használatát.
- alkalmazzanak finanszírozási programokat ezeknek a fejlesztéseknek a támogatására, valamint a legjobb gyakorlatok kicserélésére.

4. ajánlás: minden ország valósítson meg és mozdítson elő médiaműveltséggel kapcsolatos kezdeményezéseket, beleértve különösen a média kreatív használatával kapcsolatos oktatást és az ilyen képességek értékelését is.

A Tagállamok:

- ismerjék fel a technikai képességek és a kommunikációs képességek közötti különbséget.
- támogassák a médiaműveltséget az iskolai tanterv minden szakaszában;
- biztosítsák, hogy a médiaműveltséggel kapcsolatos kezdeményezésekben szerepeljen a médiatartalmakhoz való hozzáférésnek, illetve az ilyen tartalmak megértésének és kritikai értékelésének képessége.
- ösztönözzék a média transzdiszciplináris módon történő használatát.
- biztosítsák, hogy az iskolai létesítmények fel legyenek szerelve az összes tanuló számára hozzáférhető információs és kommunikációs technológiákkal.
- biztosítsák, hogy a tanárok segítséget kapjanak az oktatási segédanyagok használatával, valamint általánosságban az Internettel és a médiaoktatással összefüggő problémákkal kapcsolatban.
- ösztönözzék az iskolát látogatók által vagy a részükre készített online szolgáltatások fejlesztését.

5. ajánlás: (a Tagállamok) folytassanak a média kreatív használatát támogató politikát.

6. ajánlás: (a Tagállamok) helyezték előtérbe, támogassák és értékeljék a gyermekek és tizenévesek kreatív adottságait és szerzett képességeit.

7. ajánlás: (transzverzális ajánlás) az összes oktatási partnert és kulturális tevékenységet be kell vonni az előbb meghatározott célok megvalósításába.

A kulturális intézmények („partnerségek”) szerepe.

A kulturális és művészeti oktatás az oktatás és a kultúra világának közös feladatát jelenti.

8. ajánlás: az iskolák és kulturális szervezetek közötti együttműködést be kell ágyazni egy olyan hosszú távú politikai stratégiába és struktúrába, amelyben mindkét oldal aktívan részt vesz, és amelyet felügyelnek és időről időre kiértékelnek. Ezáltal az együttműködés fenntarthatóbbá válik, és nem lesz csupán projekt alapú.

A Tagállamok:

- mérjék fel az együttműködés előfeltételeit, lehetőségeit és akadályait nemzeti szinten.
- hozzanak létre hálózatokat iskolák és kulturális intézmények között.
- javítsák a művészet és a kultúra közvetítésével foglalkozók képzését, hogy azok olyan pedagógiai és szervezeti eszközökhöz jussanak, amelyek az iskolán belül és kívül is használhatók.
- bátorítsák az iskolákat a tapasztalatgyűjtésre és a szakértelem fejlesztésére a művészekkel és kulturális szervezetekkel történő együttműködés során, amelyet az iskolákban a transzdiszciplinaritásra nyitott tanárok és kinevezett kulturális koordinátorok ösztönözhetnek.
- a nem formális oktatást használják fel a formális oktatás létfontosságú részeként. A formális és nem formális oktatás közötti viszony elmélyítése előnyös lehet mindkét rendszer fejlődése szempontjából.
- mérlegeljék a finanszírozást: különböző finanszírozási modellek lehetségesek, de egyértelmű, hogy az átláthatóság vagy egyszerűen a finanszírozás hiánya már azelőtt megakadályozhatja az együttműködést, hogy az megkezdődhetne.

9. ajánlás: az EU-hálózatok elősegítésével és a kulturális oktatással összefüggő EU szintű glosszárium és portál létrehozásával támogatni kell az információk és ismeretek további cseréjét a Tagállamok között az oktatási és kulturális területek közötti együttműködéssel kapcsolatban.

Az Európai Unió:

- támogassa az EU tagállamok közötti partnerségeket saját kulturális oktatási politikáik megtervezése érdekében.

10. ajánlás: (az EU) támogassa a különböző államok iskoláinak és kulturális szervezeteinek partnerségei közötti együttműködést az EU egész területén.

11. ajánlás: (a Tagállamok és az EU) biztosítsák a partnerkapcsolatok minőségét közvetítő csoportok létrehozásával, és a megfelelő képességű résztvevőket e csoportok működtetéséhez.

A közvetítő csoportok esetében olyan tagokra van szükség, akik mind stratégiai, mind működési szinten rendelkeznek szakértelemmel, valamint alaposan ismerik a partnerkapcsolatok kiépítésének terén a jó gyakorlatokat:

- a partnerek motivációjának és céljainak azonosítása;
- a felelősség megosztása a partnerek közötti;
- hozzájárulás a partnerségek folyamatos működéséhez;
- a partnerségek működésének javítása terén a rugalmasság fokozása és beépítése a folyamatba;
- a kulturális oktatás minden szintjén a partnerségek támogatása, valamint a különböző szintek közötti kapcsolatok előmozdítása;
- a partnerségek tevékenységének rendszeres kiértékelése.

A tanárok, művészek és kulturális szakemberek oktatása létfontosságú ahhoz, hogy a művészetek oktatása terén biztosítani lehessen a kiváló minőséget.

12. ajánlás: megfelelő támogatást kell nyújtani a tanárok, művészek és egyéb kulturális szakemberek kezdeti képzéséhez és folyamatos szakmai fejlődéséhez.

A Tagállamok:
biztosítsák, hogy:

- a hivatásos tanárok és a művészek rendelkezzenek a megfelelő eszközökkel a kiváló minőségű kulturális tevékenységek oktatási környezetben történő megvalósításához;
- a hivatásos művészek aktívan vegyenek részt az iskolai kulturális projektekben a szokásos művészetoktatási tanterven kívül;
- a hivatásos művészek a művészetet oktató tanárokkal együttműködve vegyenek részt olyan projektekben, amelyek célja a művészek/tanárok képzési rendszerének, illetve a formális és nem formális oktatás új oktatási/tanulási módszereinek kidolgozása;
- a kultúrát, a kreativitást és a művészeteket minden tanár képzésének fenntartható részeként kezeljék.

Ezen kívül fontos lenne összpontosítani arra, hogy szükséges:

- hatékony tanterv kidolgozása a művészet és kultúra iskolai oktatásához az általános oktatási tanterv strukturális fejlesztésének előfeltételeként.
- a kulturális és oktatási minisztériumok közötti kommunikáció és együttműködés fokozása azokban a Tagállamokban, ahol ezeket a hatásköröket szétválasztották, valamint közös projektek és szervezett együttműködés kezdeményezése más minisztériumokkal.

13. ajánlás: a művészetoktatás státuszát, finanszírozását és láthatóságát fokozni kell, valamint tudatosítani kell az ilyen oktatás kedvező hatását a fiatalokra és az állampolgárokat, társadalmunk egésze szempontjából.

Az Európai Bizottság és a Miniszterek Tanácsa:

- adjon megbízást egy olyan nemzetközi tanulmány elkészítésére és terjesztésére, amely európai szinten összegyűjti és elemzi a létező kulturális oktatási projektekkel kapcsolatban nemzeti szinten már elvégzett kutatások eredményeit.

- támogassa európai szinten a művészet és a kultúra oktatásával kapcsolatos művészi és tanári kompetenciák fejlesztésére vonatkozó ismeretek és tapasztalatok cseréjét, figyelembe véve az alábbi rendelkezéseket:
 - sajátos dimenzióként vizsgálják meg a tanári kompetenciákat az egyes művészeti ágak (zene, képzőművészet, tánc, színház stb.) terén, illetve ezek státuszát a művészet és kultúra oktatásában;
 - azonosítsák az egymásnak megfelelő kompetenciákat a nemzeti és az Európai Képesítési Keretrendszerben (EQF) az oktatási tevékenységekben aktívan részt vevő tanárok és művészek mobilitásának elősegítése érdekében;
 - ezt az információt kapcsolják az egész életen át tartó tanulással összefüggő kulcsfontosságú készségekre vonatkozó EU ajánlásokhoz. Ennek részeként közelebbről meg kell vizsgálni a tanári kompetenciák művészeti ágakkal kapcsolatos dimenzióját az egyes művészeti ágak (zene, képzőművészet, tánc, színház stb.) terén, illetve ezeknek a művészeti ágaknak a státuszát a művészet és kultúra oktatásában.
- adjon megbízást egy tanulmány elkészítésére, amely az európai iskolákban folyó művészeti és kulturális oktatásról szóló Eurydice-tanulmányra (2009. szeptember) építve információkat gyűjt a művészet oktatásában részt vevő tanárok, illetve a művészet és kultúra oktatásában részt vevő művészek számára biztosított képzések formájáról és tartalmáról, figyelembe véve az oktatás különböző típusait és szintjeit.
- dolgozzon ki megvalósíthatósági tanulmányt a művészet és kultúra oktatásában részt vevő tanárok és művészek képzési programjainak formájára és tartalmára vonatkozó EU szintű rendszeres információáramlással kapcsolatban.
- építsen ki szorosabb kapcsolatot az „oktatással fennálló szinergiákkal” foglalkozó OMC szakértői csoport és az oktatás területén működő OMC munkacsoportok között, különösen, ha mindkét oldalon a tanárok képzésével és kreativitásával összefüggő vitákra kerül sor (mint ahogyan jelen esetben is).
- hozza létre a kulturális és oktatási programok új generációjának egy különleges válfaját az oktatás és a kultúra közötti szinergiák támogatására, hogy az információcserére és jó gyakorlatokra vonatkozó fent említett ajánlásokat a kulturális és oktatási ágazatok érdekeltjei alulról szerveződő módon, például mobilitási rendszerek, szakértői hálózatok és közös európai projektek révén megvalósíthassák.

Értékelés

Az értékelés fontos dimenziója a művészeti és kulturális oktatáspolitikáknak, nem utolsósorban azért, mert lehetővé teszi az eltérések kimutatását a kinyilvánított szándékok és azok tényleges megvalósítása között.

14. ajánlás: (a Tagállamok) szerepeltessék az értékelési programokat a nemzeti politikákban.

Az EU:

15. ajánlás: járuljon hozzá az értékelési módszerekkel kapcsolatos tanári és kulturális szakoktatás támogatásához, és kínáljon számukra eszközöket ezeknek az értékeléseknek az elvégzéséhez.

16. ajánlás: hozzon létre európai szintű felügyelő szervezetet. Ennek a szervezetnek képesnek kell lennie arra, hogy a Tagállamoktól összegyűjtse és a többi Tagállam rendelkezésére bocsássa a megfelelő értékeléseket, illetve hogy megbízást adjon összehasonlító elemzések és más tanulmányok készítésére a Tagállamok számára rendelkezésre álló információk minőségének javítása érdekében.

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

Kreatív
Európa
Iroda